SUPPLEMENT

TO THE

BOMBAY GOVERNMENT GAZETTE,

CONTAINING

Acts and Bills of the Legislative Council of India.

Published by Authority.

THURSDAY, 23RD JUNE 1859.

☞ *Separate Paging is given to these Supplements, in continuation from one to the other, that the Act and Bills may be collected into a separate Compilation.*

Legislative Council of India.

21st May 1859.

The following Act, passed by the Legislative Council, received the assent of the Right Honorable the Governor General on the 17th May 1859, and is hereby promulgated for general information :—

ACT No. XV. OF 1859.

An Act for Granting Exclusive Privileges to Inventors.

Preamble.

Whereas Act VI. of 1856, entitled "An Act for granting exclusive privileges to Inventors," was passed by the Legislative Council of India without the sanction of Her Majesty to the passing thereof having been previously obtained and signified in pursuance of the Statute passed in the Seventeenth year of the reign of Her Majesty, entitled "An Act to provide for the Government of India": And whereas Her Majesty's Law Officers having given it as their opinion that the Legislative Council of India was not competent to pass Act VI. of 1856 without previously obtaining the sanction of the Crown; and the Court of Directors of the East India Company having, in pursuance of the power vested in them by law, disallowed Act VI. of 1856, and having signified to the Governor General of India in Council their disallowance thereof, the said Act was repealed by Act IX. of 1857; and whereas it is expedient, for the encouragement of Inventors of new manufactures, that certain exclusive privileges in their inventions should be granted to them in India, and that exclusive privileges obtained under the said Act should be protected; It is enacted as follows (the sanction of Her Majesty to the passing of this Act having been previously obtained and signified in pursuance of the said Statute) :—

Inventor may petition for leave to file specification.

I. The inventor of any new manufacture may petition the Governor General of India in Council for leave to file a specification thereof.

Form, &c. of petition.

Every such petition shall be in writing in the form or to the effect mentioned in the Schedule hereunto annexed, and shall be signed by the petitioner, or, in case the petitioner shall be absent from India, by an authorised agent, and shall state the name, condition, and place of residence of the petitioner, and the nature of the invention.

Order to file specification.

II. Upon such petition, the Governor General of India in Council may make an order authorising the petitioner to file a specification of the invention.

Power to refer petition for inquiry and report.

III. Before making such order, the Governor General of India in Council may refer the petition to any person or persons for inquiry and report, and such person or persons shall be entitled to a reasonable fee for such inquiry and report to be paid by the petitioner: the amount of such fee, in case of dispute, to be settled by a Judge of one of Her Majesty's Courts of Judicature in a summary manner.

Petitioner entitled to exclusive privilege for 14 years *from the time of filing specification.*

IV. If, within the space of six calendar months from the date of such order, the petitioner cause a specification of his invention to be filed in manner hereinafter mentioned, the petitioner, his executors, administrators, or assigns, shall be entitled to the sole and exclusive privilege of making, selling, and using the said invention in India, and of authorising others so to do, for the term of fourteen years from the time of filing such specification, and for such further term (if any) not exceeding fourteen years from the expiration of the first fourteen years, as the Governor General of India in Council may think fit to direct, upon petition to be presented by such inventor, at any period not more than one year, and not less than six calendar months, before the expiration of the exclusive privilege hereby granted.

Extension of term of exclusive privilege.

Order to file specification may be made subject to conditions.

V. An order authorising the filing of a specification or for extending the term of such exclusive privilege as aforesaid, may be made subject to any such conditions and restrictions as the Governor General of India in Council may think expedient.

Specification to be in writing, and to describe the invention.

VI. Every specification of an invention filed under this Act shall be in writing, and shall be signed by the petitioner, and shall particularly describe and ascertain the nature of the said invention, and in what manner the same is to be performed.

Petition and specification to be left with Secretary to Government.

VII. Every petition for leave to file a specification, and every specification filed under this Act, shall be left with the Secretary to the Government of India in the Home Department, and every petition and specification shall be accompanied by a declaration in writing signed by the petitioner in the forms or to the effect mentioned in the Schedule hereunto an-

Petition, &c. to be accompanied by declaration.

nexed; and if the inventor be absent from India, the petition and specification shall also be accompanied by a declaration signed by the agent, who shall present or file the same, to the effect that he verily believes that the declaration purporting to be the declaration of the inventor was signed by him, and that the contents thereof are true, which declaration shall be in the form or to the effect mentioned in the said Schedule. The date of the delivery of every such petition and specification shall be endorsed on the same respectively, and shall also be recorded at the Office of the said Secretary.

Date of delivery to be endorsed on petition.

VIII. If any person, who shall make a declaration under this Act, shall wilfully and corruptly make any false statement therein, he shall be deemed guilty of perjury, and shall be proceeded against, and upon conviction punished accordingly.

False statement in declaration punishable as perjury.

IX. No specification shall be filed until the petitioner shall have paid all fees payable under this Act, including the fees (if any) of the person or persons to whom the petition shall have been referred for inquiry and report.

Specification not to be filed before payment of fees.

X. At the time of delivering the specification for the purpose of being filed, the petitioner shall cause to be delivered to the said Secretary five copies thereof, of which—

Copies of specification to be delivered and distributed.

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Bengal;

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Fort St. George;

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Bombay; and

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of the North-Western Provinces.

A copy of such specification shall be open at all reasonable times at the Office of each of the said Secretaries to public inspection upon payment of a fee of One Rupee.

To be open to inspection.

XI. A book shall be kept in the Office of the said Secretary to the Government of India wherein shall be entered and recorded every such petition and specification, and every order made upon such petition or relating to the invention therein mentioned. Every specification shall be numbered according to the order in which it is entered in such book; and a reference shall be made in such book, in the margin of the entry of each specification, to every order relating to the invention, and to every petition, memorandum, or amended specification which shall be filed under the provisions of Section XIV.

Book for the registry of petitions, specifications, &c.

XII. Such book, or a copy thereof, shall be open at all convenient times for the inspection of any person upon payment of a fee of One Rupee; and the said Secretary shall cause a copy of any entry therein, certified under his hand, to be given to any person requiring the same, on payment of the expense of copying.

Inspection of registry book.

Certified copy of entry to be given.

XIII. Every such certified copy shall be *primâ facie* evidence of the document of which it purports to be a copy.

Certified copy to be *primâ facie* evidence.

XIV. If, after the filing of the specification, the petitioner shall have reason to believe that, through mistake or inadvertence, he has erroneously made any misstatement in his petition or specification, or included therein something which, at the date of his petition, was not new, or whereof he was not the inventor, or that such specification is, in any particular, defective or insufficient, he may petition the Governor General in Council for leave to file a memorandum pointing out such error, defect, or insufficiency, and disclaiming any part of the alleged invention, or, in case of any defect or insufficiency of the specification, for leave to file an amended specification. The petition shall state how the error, defect, or insufficiency occurred, and that it was not fraudulently intended, and shall be accompanied by a declaration in writing signed by the petitioner, and if he be absent from India by his agent, stating that the contents of such petition are true to the best of his knowledge and belief. Upon such petition the Governor General in Council may make an order allowing such memorandum or amended specification to be filed. All the provisions of Sections X., XI., XII., and XIII., applicable to specifications, shall be applicable to the petitions, orders, and memoranda, or amended specifications referred to in this Section. An amended specification filed under the provisions of this Act shall, except as to suits or proceedings relating to the exclusive privilege which shall be pending at the time of the filing of such amended specification, have the same effect as if it had been the specification first filed; provided that nothing contained in an amended specification shall extend or enlarge any exclusive privilege before acquired.

In what cases petitioner may apply for leave to file amended specification.

Effect of amended specification.

XV. No person shall be entitled to any exclusive privilege under the provisions of this Act—

No person entitled to exclusive privilege in any of the following cases—

If the invention is of no utility, or—

If invention of no utility, or—

If the invention, at the time of presenting the petition for leave to file the specification, was not a new invention within the meaning of this Act, or—

If invention not new, or—

If the petitioner is not the inventor thereof, or—

If petitioner is not inventor, or—

If the specification filed, or the amended specification (if any) does not particularly describe and ascertain the nature of the invention, and in what manner the same is to be performed, or—

If specification does not describe the invention—

If the original or any subsequent petition relating to the invention, or the original or any amended specification, contain a wilful or fraudulent mistatement.

If petition or specification contain wilful or fraudulent mis-statement.

XVI. Every exclusive privilege under this Act shall cease if the Governor General of India in Council shall declare that the same, or the mode in which it is exercised, is mischievous to the State, or generally prejudicial to the public; or if a breach of any special condition on which the petitioner shall be authorised to file a specification, or upon which the term of the exclusive privilege shall be extended, shall be proved to the satisfaction of any of Her Majesty's Courts of Judicature, and if the Governor General of India in Council shall thereupon declare that such exclusive privilege shall cease.

Exclusive privilege to cease if Government declare it mischievous, &c. to public.

Or if Government, upon breach of condition proved, declare that it shall cease.

XVII. The importer into India of a new invention shall not be deemed an inventor within the meaning of this Act, unless he be the actual inventor.

Importer of invention, if not the actual inventor, not to be deemed inventor.

XVIII. A foreigner, whether resident abroad or not, may petition for leave to file a specification under this Act.

Foreign inventor.

XIX. An invention shall be deemed a new invention within the meaning of this Act, if it shall not, before the time of applying for leave to file the specification, have been publicly used in India or in any part of the United Kingdom of Great

An invention not publicly used or known in the United Kingdom or in India before the application for leave to file his specification, to be deemed a new invention within this Act.

nexed; and if the inventor be absent from India, the petition and specification shall also be accompanied by a declaration signed by the agent, who shall present or file the same, to the effect that he verily believes that the declaration purporting to be the declaration of the inventor was signed by him, and that the contents thereof are true, which declaration shall be in the form or to the effect mentioned in the said Schedule. The date of the delivery of every such petition and specification shall be endorsed on the same respectively, and shall also be recorded at the Office of the said Secretary.

Date of delivery to be endorsed on petition.

VIII. If any person, who shall make a declaration under this Act, shall wilfully and corruptly make any false statement therein, he shall be deemed guilty of perjury, and shall be proceeded against, and upon conviction punished accordingly.

False statement in declaration punishable as perjury.

IX. No specification shall be filed until the petitioner shall have paid all fees payable under this Act, including the fees (if any) of the person or persons to whom the petition shall have been referred for inquiry and report.

Specification not to be filed before payment of fees.

X. At the time of delivering the specification for the purpose of being filed, the petitioner shall cause to be delivered to the said Secretary five copies thereof, of which—

Copies of specification to be delivered and distributed.

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Bengal;

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Fort St. George;

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of Bombay; and

One shall be sent to and filed by one of the Secretaries to the Government of the North-Western Provinces.

A copy of such specification shall be open at all reasonable times at the Office of each of the said Secretaries to public inspection upon payment of a fee of One Rupee.

To be open to inspection.

XI. A book shall be kept in the Office of the said Secretary to the Government of India wherein shall be entered and recorded every such petition and specification, and every order made upon such petition or relating to the invention therein mentioned. Every specification shall be numbered according to the order in which it is entered in such book; and a reference shall be made in such book, in the margin of the entry of each specification, to every order relating to the invention, and to every petition, memorandum, or amended specification which shall be filed under the provisions of Section XIV.

Book for the registry of petitions, specifications, &c.

XII. Such book, or a copy thereof, shall be open at all convenient times for the inspection of any person upon payment of a fee of One Rupee; and the said Secretary shall cause a copy of any entry therein, certified under his hand, to be given to any person requiring the same, on payment of the expense of copying.

Inspection of registry book.

Certified copy of entry to be given.

XIII. Every such certified copy shall be *primâ facie* evidence of the document of which it purports to be a copy.

Certified copy to be *primâ facie* evidence.

XIV. If, after the filing of the specification, the petitioner shall have reason to believe that, through mistake or inadvertence, he has erroneously made any misstatement in his petition or specification, or included therein something which, at the date of his petition, was not new, or whereof he was not the inventor, or that such specification is, in any particular, defective or insufficient, he may petition the Governor General in Council for leave to file a memorandum pointing out such error, defect, or insufficiency, and disclaiming any part of the alleged invention, or, in case of any defect or insufficiency of the specification, for leave to file an amended specification. The petition shall state how the error, defect, or insufficiency occurred, and that it was not fraudulently intended, and shall be accompanied by a declaration in writing signed by the petitioner, and if he be absent from India by his agent, stating that the contents of such petition are true to the best of his knowledge and belief. Upon such petition the Governor General in Council may make an order allowing such memorandum or amended specification to be filed. All the provisions of Sections X., XI., XII., and XIII., applicable to specifications, shall be applicable to the petitions, orders, and memoranda, or amended specifications referred to in this Section. An amended specification filed under the provisions of this Act shall, except as to suits or proceedings relating to the exclusive privilege which shall be pending at the time of the filing of such amended specification, have the same effect as if it had been the specification first filed; provided that nothing contained in an amended specification shall extend or enlarge any exclusive privilege before acquired.

In what cases petitioner may apply for leave to file amended specification.

Effect of amended specification.

XV. No person shall be entitled to any exclusive privilege under the provisions of this Act—

No person entitled to exclusive privilege in any of the following cases—

If the invention is of no utility, or—

If invention of no utility, or—

If the invention, at the time of presenting the petition for leave to file the specification, was not a new invention within the meaning of this Act, or—

If invention not new, or—

If the petitioner is not the inventor thereof, or—

If petitioner is not inventor, or—

If the specification filed, or the amended specification (if any) does not particularly describe and ascertain the nature of the invention, and in what manner the same is to be performed, or—

If specification does not describe the invention—

If the original or any subsequent petition relating to the invention, or the original or any amended specification, contain a wilful or fraudulent mistatement.

If petition or specification contain wilful or fraudulent mis-statement.

XVI. Every exclusive privilege under this Act shall cease if the Governor General of India in Council shall declare that the same, or the mode in which it is exercised, is mischievous to the State, or generally prejudicial to the public; or if a breach of any special condition on which the petitioner shall be authorised to file a specification, or upon which the term of the exclusive privilege shall be extended, shall be proved to the satisfaction of any of Her Majesty's Courts of Judicature, and if the Governor General of India in Council shall thereupon declare that such exclusive privilege shall cease.

Exclusive privilege to cease if Government declare it mischievous, &c. to public.

Or if Government, upon breach of condition proved, declare that it shall cease.

XVII. The importer into India of a new invention shall not be deemed an inventor within the meaning of this Act, unless he be the actual inventor.

Importer of invention, if not the actual inventor, not to be deemed inventor.

XVIII. A foreigner, whether resident abroad or not, may petition for leave to file a specification under this Act.

Foreign inventor.

XIX. An invention shall be deemed a new invention within the meaning of this Act, if it shall not, before the time of applying for leave to file the specification, have been publicly used in India or in any part of the United Kingdom of Great

An invention not publicly used or known in the United Kingdom or in India before the application for leave to file his specification, to be deemed a new invention within this Act.

of the petition for leave to file the specification, a new invention within the meaning of this Act, or

That the petitioner was not the inventor of that part of the invention, or

That that part of the invention, and the manner in which it is to be performed, is not sufficiently described and ascertained in the specification filed or the amended specification, and that such defect or insufficiency is injurious to the public.

Application by Advocate General on breach of special condition.

XXXVI. It shall be lawful for the Advocate General at any of the Presidencies of Fort William in Bengal, Fort St. George, and Bombay, or any other person, by order of the Governor General in Council, to apply to any of the said Courts of Judicature for a rule calling upon the petitioner, his executors, administrators, or assigns, to show cause why the question of the breach of any special condition upon which the leave to file a specification has been granted, or any other question of fact on which the revocation of the exclusive privilege by the Governor General in Council under the power hereinbefore reserved may, in the judgment of the said Governor General in Council, depend, should not be tried in the form of an issue directed by the said Court; and if the rule be made absolute, the Court, unless the breach or other matter of fact be admitted, may thereupon direct such issue to be tried, and certify the result of such trial to the Governor General in Council. The costs of such trial, and also the costs of any proceedings in any of the said Courts of Judicature under the provisions of this Act, shall be in the discretion of the Court.

Service of proceedings on all persons interested.

XXVII. Notice of any rule obtained or proceeding taken under either of the last three preceding Sections shall be served on all persons appearing to be proprietors or to have shares or interests in the exclusive privilege under the provisions of Section XXXV. of this Act, and it shall not be necessary to serve such notice on any other persons.

Supreme Court may direct issue for trial to other Courts.

XXVIII. Any of the said Courts of Judicature, if it think fit, may direct an issue for the trial, before the same Court or any other Court of Judicature, or any principal Court of original jurisdiction in Civil cases, of any question of fact arising upon an application under Sections XXIV., XXV., or XXVI. of this Act, and such issue shall be tried accordingly in a summary manner; and, if the issue be directed to another Court, the finding shall be certified by the Court before which the same was tried, to the Court directing the issue. If the issue be directed to any Court of Judicature, the Court by which the issue is tried may, before the finding is certified, direct a new trial of such issue according to the usual course and practice of such Court. If the issue be directed to any Court other than a Court of Judicature, the finding shall not be subject to appeal, but the evidence taken upon the trial shall be recorded, and a copy thereof, certified by the Judge, shall be transmitted, together with any remarks he may think fit to make thereon, to the Court by which the issue was directed; and such Court may either act upon the decision of the Court which tried the issue, or direct a new trial if it shall appear necessary.

New trial.

Judgment.

XXIX. If it shall appear to any of the said Courts of Judicature at the hearing of any application under the provisions of Sections XXIV. or XXV. of this Act that, by reason of any of the objections therein mentioned, the said exclusive privilege in the invention or in any part thereof has not been acquired, the Court shall give judgment accordingly, and shall make such order as to the costs of and consequent upon the application as it may think just; and thereupon the petitioner, his executors, administrators, and assigns shall, so long as the judgment continues in force, cease to be entitled to such exclusive privilege.

Costs.

Amendment of specification by Court.

XXX. If the Court, at the hearing of any such application as last aforesaid, shall think that the petitioner has, in the description of his invention in the petition or specification or amended specification (if any) included something which, at the date of the petition, was not new, or whereof he was not the inventor, or that the specification is in any particular defective or insufficient, but that the error, defect, or insufficiency was not fraudulently intended, the Court may adjudge the said exclusive privilege to have been acquired and to be valid, save as to the part thereof affected by such error, defect, or insufficiency; or, if the Court shall think that the error, defect, or insufficiency can be amended without injury to the public, they may adjudge the exclusive privilege in the whole invention to be valid, and may, upon such terms as shall appear reasonable, order the specification to be amended in any of the said particulars; and thereupon the petitioner, his executors, administrators, or assigns shall, within the time limited by the said Court for the purpose, file a specification amended according to such order: Provided that no such amended specification shall have the effect of extending or enlarging the exclusive privilege before acquired.

Proviso.

Mis-statement in the petition, if not fraudulent, not to defeat the privilege.

XXXI. An exclusive privilege shall not be defeated upon the ground that the petition contains a mis-statement, unless such mis-statement was wilful or fraudulent.

Entry in registry book of judgment, &c. declaring privilege not to have been acquired.

XXXII. Whenever it shall be adjudged by any of the said Courts of Judicature that an exclusive privilege as to the whole or any part of an invention has not been acquired, the said Secretary to the Government of India shall, upon the production of the judgment or order, cause an entry thereof to be made in the said book hereinbefore directed to be kept, and shall cause a reference to such entry to be made in the margin of the entry of the specification contained in such book.

In what case actual inventor entitled to assignment of an exclusive privilege fraudulently obtained.

XXXIII. If, upon proceedings instituted within two years from the date of a petition to file a specification, the actual inventor shall prove, to the satisfaction of the principal Court having jurisdiction in Civil cases within the local limits of whose jurisdiction the defendant shall reside as a fixed inhabitant, that the petitioner was not the actual inventor, and that, at the time of the petition, he knew or had good reason to believe that the knowledge of the invention was obtained by himself or by some other person surreptitiously or in fraud of the actual inventor, or by means of a communication made in confidence by the actual inventor to him or to any person through whom he derived such knowledge, the Court may compel the petitioner to assign to the actual inventor any exclusive privilege obtained under this Act, and to account for and pay over the profits thereof.

Particulars to be delivered.

XXXIV. In any action for the infringement of such exclusive privilege, the plaintiff shall deliver, with his plaint, particulars of the breaches complained of in the said action; and the defendant shall deliver a written statement of the particulars of the grounds (if any) upon which he means to contend that the plaintiff is not entitled to an exclusive privilege in the invention. In like manner, upon any application to any of the said Courts of Judicature under Sections XXIV., XXV., or XXVI. of this Act, the applicant shall deliver particulars of the objections on which he means to rely. At the trial of any such

action or issue, no evidence shall be allowed to be given in support of any alleged infringement or of any objection impeaching the validity of such exclusive privilege which shall not be contained in the particulars delivered as aforesaid. If it be alleged that the invention was publicly known or used prior to the date of the petition for leave to file such specification, the places where and the manner in which the invention was so publicly known or used shall be stated in such particulars: Provided always, that it shall be lawful for any Court in which the action or proceeding is pending, or in which the issue is tried, to allow the plaintiff or defendant respectively to amend the particulars delivered as aforesaid upon such terms as shall seem fit.

Service of Proceedings.

XXXV. A book shall be kept in the Office of the Secretary to the Government of India in the Home Department (such book to be open to inspection without fee) wherein every person filing a specification under this Act, or any person to whom the exclusive privilege may be assigned, shall cause to be stated some place in India where service of any rule or proceedings for the purpose of cancelling or revoking his exclusive privilege may be made, and shall cause a reference to such entry to be made in the margin of the entry of the specification, and may, from time to time, cause any other place in India to be substituted by a similar entry and reference. All such rules and proceedings as aforesaid shall be deemed sufficiently served, if a copy thereof be left at the place entered in such book, or (if any other place be substituted for the same by entry in the said book) at the place last substituted, by delivering the same to any person resident at, or in charge of such place; or, if there be no person resident at, or in charge of such place, or if such place be not within the local limits of the jurisdiction of the Court, by causing such rule or proceeding to be sent by Post, by a registered letter, directed to such person at such place; and if any such person shall neglect to make, or cause to be made such entry, then service of such rule or proceeding may be effected by affixing a copy thereof to some conspicuous part of the Court-house, or in such other manner as the Court may direct.

Act VI. of 1856 to have effect in respect of certain specifications filed and acts done.

XXXVI. Act VI. of 1856 shall be of the same force and effect in respect to every petition and specification filed under the provisions thereof before the Act was repealed, and in regard to all proceedings consequent thereon or in relation thereto, and for the purpose of everything done under that Act while it continued in force, as if previously to the passing of the said Act the sanction of Her Majesty to the passing thereof had been obtained and signified in pursuance of the Statute passed in the Seventeenth year of the reign of Her Majesty, entitled " An Act to provide for the Government of India," and as if the said Act had not been repealed; and the term of every exclusive privilege obtained under the said Act is hereby extended, and shall continue until the expiration of fourteen years from the time of the passing of this Act. No exclusive privilege obtained under the said Act by an importer not being the actual inventor shall cease to have effect by virtue of the provisions of Section XVI. of the said Act, if the invention be put in practice in India within the period of two years from the time of the passing of this Act.

Stamp on Petition.

XXXVII. Every petition for leave to file a specification under the provisions of this Act, or for the extension of the term of an exclusive privilege, shall be written, or printed, on stamped paper of the value of one hundred Rupees.

Interpretation.

XXXVIII. In the construction of this Act, the following words and expressions shall have the meanings hereby assigned to them, unless there be something in the subject or context repugnant to such construction.

Number.

Words importing the singular number shall include the plural number, and words importing the plural number shall include the singular number.

Gender.

Words importing the masculine gender shall include females.

" Invention."

The word " invention" shall include an improvement.

" Manufacture."

The word " manufacture" shall be deemed to include any art, process, or manner of producing, preparing, or making an article, and also any article prepared or produced by manufacture.

" Printed."

The word " printed" shall include " lithographed."

" Inventor " and " actual Inventor."

The words " inventor " and " actual inventor" shall include the executors, administrators, or assigns of an inventor or actual inventor, as the case may be.

"Assigns."

The word " assigns " shall include grantees of the sole use or benefit in India of an invention, or of the sole use of an exclusive privilege for a limited time.

" India."

The word " India" shall mean the territories which are or may become vested in Her Majesty by the Statute 21 and 22 Vict. c. 106, entitled " An Act for the better Government of India."

" Governor General in Council."

The words "Governor General in Council" shall include the " President in Council."

" Secretary to the Government of India."

The words " Secretary to the Government of India" shall include any Under Secretary to the said Government.

" Her Majesty's Courts of Judicature." " Courts of Judicature."

The expressions " Her Majesty's Courts of Judicature," and " Courts of Judicature" shall mean the Courts established by Royal Charter.

SCHEDULE OF FORMS.

FORM OF PETITION—*(See Section I).*

TO THE GOVERNOR GENERAL OF INDIA IN COUNCIL.

The petition of *(here insert name, condition, and place of residence)* for leave to file a specification under Act No. XV. of 1859.

SHEWETH,

That your petitioner is in possession of an invention for *(state the title of the invention)* which invention he believes will be of public utility; that he is the inventor thereof *(or, as the case may be, the assignee or the executor or administrator of the inventor)*; and that the same is not publicly known or used in India or in any part of the United Kingdom of Great Britain and Ireland to the best of his knowledge and belief.

The following is a description of the invention *(here describe it).*

Your petitioner therefore prays for leave to file a specification of the said invention, pursuant to the provisions of Act No. XV. of 1859.

And your petitioner, &c.

(Signed)

The day of

FORM OF DECLARATION TO ACCOMPANY PETITION. *(See Section VII.)*

I *(here insert name, condition, and place of residence)*, do solemnly and sincerely declare that I am in possession of an invention for *(state the title of the invention as in the petition)*; that I believe the said invention will be of public utility; that I am the inventor thereof *(or, as the case may be, the assignee or executor or administrator of the inventor)*; and that the same is not publicly known or used in India or in any part

of the United Kingdom of Great Britain and Ireland to the best of my knowledge and belief; and that, to the best of my knowledge and belief, my said invention is truly described in my petition for leave to file a specification thereof.

The day of

(Signed) ———

Form of Declaration to accompany Specification.

(See Section VII.)

I (here insert name, condition, and place of residence), do solemnly and sincerely declare that I am in possession of an invention for *(state the nature of the invention),* which invention I believe will be of public utility; that I am the inventor thereof *(or, as the case may be, the assignee or executor or administrator of the inventor);* and that the same is not publicly known or used in India or in any part of the United Kingdom of Great Britain and Ireland to the best of my knowledge and belief; and that, to the best of my belief, the instrument in writing under my hand, hereunto annexed, particularly describes and ascertains the nature of the said invention, and in what manner the same is to be performed.

The day of

(Signed) ———

Form of Declaration by Agent when an Inventor is absent from India.

(See Section VII.)

I of

do solemnly and sincerely declare that I have been appointed by the said

his Agent for the purpose of

; and I verily believe that the declaration purporting to be the declaration of the said

marked

) was signed by him, and that the contents thereof are true.

The day of

(Signed) ———

Form of Petition—*(See Section* XX.)

That your petitioner *(or, as the case may be, that A. B., of whom your petitioner is the assignee or executor or administrator)* has obtained Her Majesty's Letters Patent, dated the day of for *(state the title of the invention),* and that such Letters Patent are to continue in force for years. That your petitioner believes that the said invention is not now, and has not hitherto been publicly known or used in India.

The following is a description of the invention *(here describe it).*

Your petitioner therefore prays for leave to file a specification of the said invention, pursuant to the provisions of Act No. XV. of 1859.

And your petitioner, &c.

(Signed) ———

The day of

W. Morgan,
Clerk of the Council.

ACT No. XIV. of 1859.—Murathee.

"AN ACT TO PROVIDE FOR THE LIMITATION OF SUITS."

सन १८५९ चा आक्ट १४ वा.

इंडियाचे लेजिस्लेटिव कौन्सिलाने ठरविला तो, गवरनर जनरल याणी सन १८५९ चे मे महिन्याचे ४ थे तारिखेस मंजूर केला :—

फिरयाद करण्याची मुदत ठरविण्या विषयीं आक्ट.

उद्देश.

फिरयाद करण्याचे मुदती विषयींचे कायदे सुधारून एकत्र करणे योग्य आहे यास्तव, खालीं लिहिल्याप्रमाणे ठरविलें आहे :—

फिरयाद करण्याचा मुदती.

१. हिंदुस्थानांतील इंग्रजी मुलुकाचे जा भागांत हा आक्ट अमलांत असेल, त्या भागांतील इनसाफाचे कोणतेही कोर्टांत कोणत्याही फिरयादी होतील त्या, या आक्टांत पुढें मुदती ठरविल्या आहेत, त्या मुदतींत केल्या वांचून चालणार नाहींत ; कोणताही कायदा या विरुद्ध असला तरी चिंता नाहीं. आणि फिरयाद करण्याचा मुदती किती किती आहेत, व त्या कोण कोणते मुकदम्यांस लागू आहेत त्या येणे प्रमाणे म्हणजे :—

एका वर्षाची मुदत.

अग्र क्रयाधिकारा बाबद फिरयादी.

१ ली.—*अग्रक्रयाधिकार कायद्यावरून असो, किंवा लोकरूढीवरून असो, किंवा विशेष करारावरून असो तो अमलांत आणण्यासाठीं फिरयाद करणे ती एका वर्षांत करावी ; आणि ती मुदत मोजणे ती, हरकत घेतलेले विक्रीवरून खरेदी करणाराने जा वेळीं कबजा घेतला असेल त्या वेळा पासून मोजावी.

एका वर्षाची मुदत.

नुकसानीचे मोबदल्या बाबद फिरयाद व संक्षिप्त रितीने चौकशी करण्या योग्य फिर्याद वगैरे.

२ री.—द्रव्य दंडा बाबद, किंवा कोणताही कायदा तोडल्याचे गुन्हेगारी बाबद फिरयाद ; आणि शरीरास, व जंगम मालमिळकतीस, किंवा अब्रूस नुकसानी केल्याबाबद नुकसानीचे मोबदल्यासाठीं फिरयाद ; आणि "†कापिरैट," किंवा कोणताही अनन्यग्राह्याधिकार तोडण्याबद्दल नुकसानीचे मोबदल्याबाबद फिरयाद ; आणि चाकर, किंवा कारिगर, किंवा मजूर यांचा पगार, व ट्यावर्नाचे बिलांची रकम, किंवा खाणावळीची व बिऱ्हाडाचे बिलांची रकम, किंवा नुस्ते बिऱ्हाडाचे बिलांची रकम वसूल करण्याविषयीं फिरयाद ; आणि मद्रासचे कायदेपुस्तकांतील सन १८२२ चे ५ वे कायद्याअन्वयें नेटिव्ह अधिकाऱ्यां समक्ष संक्षिप्त रितीने चौकशी करण्या योग्य फिरयाद एका वर्षाचे मुदतींत करावी. ती मुदत फिरयादीचें कारण उत्पंन झाल्यापासून मोजावी.

एका वर्षाची मुदत.

हुकूमनाम्यावरून केलेली विक्री किंवा सरकारी चढलेले वसुलाविषयीं केलेली विक्री रद्द करण्याविषयीं फिरयाद.

३ री.—बादशाही सनदे वरून स्थापलें नाहीं असे कोणतेही दिवाणी कोर्टाचा हुकूमनामा बजावून स्थावर, किंवा जंगम मालमिळकत विकली असेल ती विक्री रद्द करण्याविषयीं फिरयाद चालत असल्यास तशी फिरयाद; आणि सरकारी चढलेले वसुला बद्दल, किंवा त्यारितीने वसूल करण्यासारिखे इतर दाव्या बद्दल कोणतीही स्थावर, किंवा जंगम मालमिळकत विकली असेल ती विक्री रद्द करण्याविषयीं फिरयाद; आणि पटनी तालुक, किंवा तसेंच इतर स्वामित्व वसुलाचे चालते बाकीसाठीं विकलें असेल ती विक्री रद्द करण्यासाठीं पटनी दाराने, किंवा

* इतरांपूर्वीं खरीद करण्याचा अधिकार.

† नवीन केलेले ग्रंथाचा प्रती छापण्याचा हक्क.

चालते बाकीसाठीं विकण्यास पात्र असणारे पोट स्वामित्वाचे मालकाने, किंवा त्याचे तर्फे दावा करणारे इतर मनुष्याने फिरयाद करणे ती; आणि कलेक्टराचे, किंवा वसुला कडील इतर अमलदाराचे निवाड्या अन्वयें किंवा हुकुमा अन्वयें स्थावर, किंवा जंगम मालमिळकत विकली असेल ती विकरी रद्द करण्याविषयीं फिरयाद एका वर्षाचे मुदतींत करावी. ती मुदत मोजणे ती ज्या तारिखेस सदर्हू प्रकारची विकरी काईम केली असेल त्या तारिखेपासून, किंवा सदर्हू प्रकारची फिरयाद झाली नसती तर ती विकरी ज्या तारिखेस काईम होती त्या तारिखेपासून मोजावी.

एका वर्षाची मुदत.

चढलेले सरकारी वसुला बद्दल रेविन्यू कडील अंमलदारानी जमी वगैरे केली असेल ती रद्द करण्या विषयीं फिरयाद.

४ थी.—चढलेले सरकारी वसुला बद्दल रेविन्यू कडील अंमलदारानी कोणतेही जमिनीची, किंवा जमिनीवरील हक्क संबंधाची जमी केली असेल, किंवा कौल दिला असेल, किंवा दिगरवादी केली असेल ती जमी, किंवा कौल, किंवा दिगरवादी रद्द करण्याविषयीं फिरयाद अथवा चढलेले वसुला बद्दल, किंवा चढलेले वसुला प्रमाणे वसूल करण्यासारिखे दाव्या बद्दल रेविन्यू कडील अंमलदारानी दावा केला असेल त्या बद्दल तकरार करून पैका दिला असेल तो वसूल करण्यासाठीं फिरयाद करणे ती एका वर्षाचे मुदतींत करावी. आणि ती मुदत सदर्हू प्रकारचे जमीचे, किंवा कौलाचे, किंवा दिगरवादीचे तारिखेपासून, किंवा ऐवज दिला असेल त्या तारिखेपासून मोजावी.

एका वर्षाची मुदत.

संक्षिप्त रितिने केलेले हुकुमनामे वगैरे रद्द करण्या विषयीं फिरयाद.

५ वी.—बादशाही सनदेवरून स्थापलें नाहीं असे कोणतेही दिवाणी कोर्टाने संक्षिप्त रितीने चौकशीकरून हुकुमनामे केले असतील व हुकुम केले असतील त्या हुकुमनाम्यांत, व हुकुमांत फेरफार करण्याविषयीं, किंवा ते रद्द करण्याविषयीं फिरयाद चालत असल्यास ती एका वर्षाचे मुदतींत करावी व ती मुदत मोजणे ती, त्या बाबतींत आखरचा हुकूमनामा, किंवा निवाडा किंवा हुकूम झाला असेल त्या तारिखे पासून मोजावी.

तीन वर्षांची मुदत.

कितीएक निवाड्यां विषयीं तकरार करण्या बाबद फिरयाद.

६ वी.—बंगालचे कायदे पुस्तकांतील सन १८२२ चे ७ वे कायदा अन्वयें, व सन १८२५ चे ९ वे कायदा अन्वयें, व सन १८३३ चे ९ वे कायदा अन्वयें केलेले निवाड्याचे वाजवीपणाविषयीं तकरार करण्यासाठीं, किंवा सदर्हू प्रकारचे निवाड्यांतील मालमिळकत घेण्यासाठीं फिरयाद कोणी मनुष्य करील ती, तीन वर्षांचे मुदतींत करावी. ती मुदत त्या बाबतींत आखरचा निवाडा, किंवा हुकूम झाला असेल त्या तारिखेपासून मोजावी.

तीन वर्षांची मुदत.

सन १८३८ चे १६ वे आक्टाचे १ ले कलमाचे २ रे रकमे प्रमाणे किंवा सन १८४० चे ४ थे आक्टाप्रमाणे केलेले हुकुमांतील मालमिळकत घेण्या विषयीं फिरयाद.

७ वी.—सन १८३८ चे १६ वे आक्टाचे १ ले कलमाचे २ रे रकमे अन्वयें, किंवा सन १८४० चे ४ थे आक्टाअन्वयें मालमिळकतीचे कबजाविषयीं केलेला हुकुम ज्या मनुष्यास लागू असेल त्या मनुष्याने, किंवा त्या मनुष्याचा तर्फे इतर कोणी मनुष्याने फिर्याद सदर्हू प्रकारचे हुकुमांत लिहिलेली मालमिळकत घेण्याविषयीं करणे ती, तीन वर्षांचे मुदतींत करावी. आणि ती मुदत त्या बाबतींत आखरचा हुकूम झाला असेल त्या तारिखे पासून मोजावी.

तीन वर्षांची मुदत.

फुटकळ विकलेले माला-बाबद वगैरे फिरयाद.

८ वी.—जनावराचें, किंवा वाहनाचें, किंवा तारवाचें, किंवा घरगुती सामानाचें भाडें वसूल करण्याविषयीं फिरयाद, किंवा कोणत्याही जिनसा फुटकळ विकल्या असतील त्यांचे बिलाची रकम वसूल करण्याविषयीं फिरयाद ; आणि मद्रासचे कायदे पुस्तकांतील सन १८२२ चे ५ वे कायदाअन्वयें ज्या फिरयादींची चौकशी संक्षिप्त रितीने वसुलाकडील अंमलदारां समक्ष होते त्या फिरयादी खेरीज इतर फिरयाद, इमारतीचे किंवा जमिनीचे भाड्याबाबद करणे ती, तीन वर्षांचे मुदतींत करावी. ती मुदत फिरयादीचें कारण उत्पन्न झाल्या वेळापासून मोजावी.

तीन वर्षांची मुदत.

कर्जाऊ दिलेला पैका किंवा व्याज या बद्दल किंवा करार तोडला असेल आणि लेखी करारपत्र झालें नसेल त्या बद्दल फिरयाद.

९ वी.—कर्जाऊ दिलेला पैका, किंवा व्याज वसूल करण्याविषयीं, किंवा कोणताही करार तोडल्या विषयीं फिरयाद, तीन वर्षांचे मुदतींत करावी. ती मुदत कर्ज पहिल्याने येणे झालें त्या वेळापासून, किंवा जो करार तोडल्याबद्दल फिरयाद केली असेल तो करार पहिल्याने तोडला त्या वेळापासून मोजावी. परंतु कर्जाऊ दिलेला पैका देण्याविषयीं, किंवा व्याज देण्याविषयीं लेखी करार असेल, किंवा करार ज्या मनुष्यास लागू असेल त्या मनुष्याने, किंवा त्याचे योग्य मुखत्याराने करारपत्र लिहून त्यावर सही केली असेल तर सदर्हू प्रमाणे समजूं नये.

१० वी.—कर्जाऊ दिलेला पैका, किंवा व्याज वसूल करण्याविषयीं, किंवा कोणताही करार तोडल्याबद्दल फिरयाद करणे असेल ती विषयीं लेखीं कबुलायत किंवा करार असेल, आणि तीं कबुलायत किंवा करार करते वेळीं, व करण्याचे ठिकाणीं कायदा चालू असेल त्या कायद्याअन्वयें ती कबुलायत किंवा करार रजिस्टर केला (नोंधला) असता तर रजिस्टर करतां, येता अशी हकिकत असेल तर, ती फिरयाद तीन वर्षांचे मुदतींत करावी. ती मुदत मोजणे ती कर्ज येणे झालें त्या वेळापासून, किंवा जो करार तोडल्याबद्दल फिरयाद केली असेल तो करार पहिल्याने तोडला त्या वेळापासून मोजावी. परंतु सदर्हू प्रकारची कबुलायत, किंवा करार झाल्याचे तारिखेपासून ती कबुलायत, किंवा करार साहा महिन्यांत रजिस्टर झाला असेल तर सदर्हू प्रमाणे मुदत मोजूं नये.

तीन वर्षांची मुदत.
सदर्हू प्रकारची फिरयाद परंतु तींत लेखी करार असून तो करार साहा महिन्यांत रजिस्टर झाला नसेल.

११ वी.—कर्जाबद्दल, आणि "आब्लिगेशन आफ रेकार्ड व स्पेशियालटी" यां बद्दल फिरयादींस "इंग्लिश ला" लागू असेल त्या फिरयादी; आणि "*लेगसी" घेण्याविषयीं फिरयादी करणे त्या, फिरयादीचें कारण उत्पंन झाल्यापासून बारा वर्षांचे मुदतींत कराव्या.

बारा वर्षांची मुदत.
स्पेशियालटी डेट व लेगसी विषयीं फिरयाद.

१२ वी.—स्थावर मिळकती, किंवा स्थावर मिळकतींतील हक्क संबंध घेण्याविषयींचे फिरयादीस या आक्टांतील इतर कोणताही ठराव लागू नसेल ती फिरयाद करणे ती, फिरयादीचें कारण उत्पंन झाल्यापासून बारा वर्षांचे मुदतींत करावी.

बारा वर्षांची मुदत.
स्थावर मिळकतीविषयीं फिरयाद.

१३ वी.—स्थावर किंवा जंगम मालमिळकत कुटुंबाची अविभक्त मालमिळकत आहे असे सबबीने तिचा हिस्सा घेण्याविषयीं फिरयाद; आणि अंनवस्त्राचा दावा मालमिळकतीचे वारशावर असेल तेव्हां अंनवस्त्राविषयीं फिरयाद करणे ती, बारा वर्षांचे मुदतींत करावी. मुदत मोजणे ती, खालीं लिहिलेले वेळापासून मोजावी: म्हणजे, मालमिळकत अविभक्त म्हणत असतील ती जा मनुष्यापासून आल्याचें म्हणत असतील त्या मनुष्याचे मरणाचे वेळापासून मोजावी; किंवा जाचे मालमिळकतींतून अंनवस्त्राचा दावा करीत असतील त्या मनुष्याचे मरणाचे वेळापासून मोजावी; अथवा सदर्हू प्रकारची मालमिळकत कबजांत असणारे, किंवा तिची व्यवस्था ठेवणारे मनुष्याने वादीस, किंवा जा मनुष्याचे तर्फे तो दावा करीत असेल त्यास सदर्हू प्रकारचे हिश्शाबाबद, किंवा सदर्हू प्रकारचे अंनवस्त्राबाबद जा तारिखेस शेवटीं ऐवज दिला असेल त्या तारिखे पासून मोजावी.

बारा वर्षांची मुदत.
कुटुंबाचे अविभक्त मालमिळकतींतील हिश्शाबाबद व अंनवस्त्राबाबद फिरयाद.

१४ वी.—कोणतीही लाखिराज, म्हणजे वसूल माफीची जमीन परत घेण्याविषयीं किंवा तीवर धारा बसविण्याविषयीं तिचे मालकाने, किंवा त्याचे तर्फेने कोणी मनुष्य दावा करीत असेल त्याणे फिरयाद करणे ती, बारा वर्षांचे मुदतींत करावी. आणि ती मुदत खालीं लिहिलेले वेळापासून मोजावी: म्हणजे सदर्हू प्रकारचीं जमीन परत घेण्याविषयींचे, व तीवर धारा बसविण्याचे हक्का बाबद जो मनुष्य दावा करीत असेल त्यास, किंवा जो मनुष्य त्याचे तर्फेने दावा करीत असेल त्यास, पहिल्याने त्याबाबद हक्क प्राप्त झाला असेल त्या वेळापासून मोजावी. परंतु असें ठरविलें आहे कीं जा मिळकतीविषयीं काईम ठराव झाले असतील त्या मिळकतीविषयीं सदर्हू प्रकारचे मनुष्यास हक्क पहिल्याने प्राप्त झाला त्या वेळापासून बारा वर्षांचे आंत फिरयाद केली तरी ती फिरयाद खालीं लिहिल्याप्रमाणे हकिकत असेल तर चालणार नाहीं: म्हणजे, काईम ठराव झाल्या वेळापासून त्या जमिनीचा उपभोग लाखिराज म्हणजे वसूल माफीने केला आहे असें दाखविलें तर फिर्याद चालणार नाहीं.

बारा वर्षांची मुदत.
लाखिराज म्हणजे वसूल माफीची जमीन परत घेण्याविषयीं किंवा तीवर धारा बसविण्याविषयीं फिरयाद.

परंतु काईम ठराव झाल्या वेळापासून जमिनीचा उपभोग वसूल माफीने केला असेल तर.

१५ वी.—कोणतीही जंगम, किंवा स्थावर मालमिळकत अमानत, किंवा गाहाण घेणारावर ती मालमिळकत परत घेण्याविषयीं फिरयाद करणे ती, मालमिळकत अमानत किंवा गाहाण ठेवल्या वेळापासून, मालमिळकत जंगम असेल तर, तीस वर्षांचे मुदतींत करावी; आणि मालमिळकत स्थावर असेल तर, साठ वर्षांचे मुदतींत करावी. अथवा अमानत, किंवा गाहाण ठेवणाराचा हक्क, किंवा मालमिळकत परत घेण्याविषयीं त्याचा हक्क, अनामत किंवा गाहाण घेणाराने, किंवा त्याचे तर्फे दावा करणारे मनुष्याने दरमियान सहीनिशीं दस्तऐवजाने कबूल केला असेल तर, त्या दस्तऐवजाचे तारिखे पासून सदर्हू मुदत मोजावी.

३० व ६० वर्षांची मुदत.
स्थावर मिळकत परत घेण्याविषयीं अमानत किंवा गाहाण घेणारावर फिरयाद.

---

* मृतलेखार्पित दान.

जा फिरयादींविषयीं मुद्दाम ठराव केला नसेल त्या सर्व फिरयादींस ६ वर्षांची मुदत आहे.

१६ वी.—जा फिरयादीं विषयीं या आक्टांत इतर मुदत स्पष्ट रितीनें ठरविली नसेल त्या फिरयादी, फिरयादीचें कारण उत्पंन झाल्या वेळापासून साहा वर्षांचे मुदतींत कराव्या.

ट्रस्टीवर व त्यांचे वारसावर विश्वासघात केल्याबद्दल फिरयादी वगैरे.

विशेषठराव.

२. "*ट्रस्टी" जिवंत असतां त्यावर फिरयाद करणे तिला, व विशेष मालमिळकत सोंपली असेल ती "ट्रस्टीचे" वारस वकिलाचे हातांतून घेण्याविषयीं फिरयाद करणे तिला मुदतीची हरकत नाहीं; परंतु विश्वासघातामुळें नुकसानी झाली असेल ती मयत 'ट्रस्टीचे' मालमिळकतींतून भरून घेण्याविषयीं फिरयाद करणे ती, सदरील शेवटले कलमांत सांगितलेले योग्य मुदतींत केल्यावांचून सदर्हू कोर्टांपैकीं कोणतेही कोर्टांत चालणार नाहीं; आणि मुदत मोजणे ती ट्रस्टी मरण पावल्याचे तारिखेपासून मोजावी. परंतु असें ठरविलें आहे कीं मयत 'ट्रस्टीचे मालमिळकतींतून अंश घेण्यासाठीं "†कोट्रस्टीनें" फिरयाद करणे ती, अंश घेण्याचा हक्क उत्पंन झाल्यापासून साहा वर्षांत त्या "कोट्रस्टीनें" केली तर तीस या कलमांतील कोणतेही ठरावावरून हरकत होते असें समजूं नये.

विशेष आक्टांत कमी मुदती ठरविल्या असतील त्या काईम राहातील.

३. या आक्टांत मुदती ठरविल्या आहेत त्या मुदतीहून कमी मुदत, हल्लीं कायदा अमलांत असेल, किंवा पुढें अमलांत येईल त्यांत कोणतीही फिरयाद करण्या बद्दल मुद्दाम ठरविली असेल तर, हा आक्ट ठरला आहे तथापि ती कमी मुदत लागू आहे असें समजावें.

दावा कबूल केल्याचा दस्तऐवज करून दिला असतां फिरयाद करण्याचा हक पुनः उत्पंन होतो.

विशेषठराव.

४. कोणतीही "लेगसी" किंवा कर्ज, मुदतीचा कायदा नसता तर, जो मनुष्य देण्यास पात्र असता त्या मनुष्यानें सदर्हू प्रकारचें कर्ज, किंवा "लेगसी," किंवा त्यांचा कोणताही भाग देणें आहे असा दस्तऐवज सहीनिशीं करून दिला असेल तर, मूळचे पात्रतेचे प्रकाराप्रमाणे त्या दस्तऐवजाचे तारिखेपासून नवीन मुदत मोजावी. परंतु असें ठरविलें आहे कीं एकाहून अधिक मनुष्यें सदर्हू प्रमाणें कर्ज किंवा लेगसी देण्यास पात्र असतील तर त्यांतून एकानेच दस्तऐवज सहीनिशीं करून दिल्यामुळें बाकीचे त्या विषयीं जबाबदार होणार नाहींत.

अमानत किंवा गाहाण घेणारा जवळून खरेदी केलेली मालमिळकत परत घेण्याविषयीं फिरयाद करण्यास मुदत मोजणे ती.

विशेषठराव.

५. कोणतीही मालमिळकत "ट्रस्टी" जवळून, किंवा ती अमानत किंवा गाहाण घेणारा जवळून प्रामाणिकपणानें, व किंमतदार बदला देऊन खरेदी केली असेल त्या खरीददारा-जवळून, किंवा त्याचे तर्फेनें दावा करणारा जवळून ती मालमिळकत परत घेण्याविषयींचे फिरयादींत, खरेदीचे तारिखेस फिरयादीचें कारण उत्पन्न होतें असें समजावें. परंतु असें ठरविलें आहे कीं अमानत, किंवा गाहाण घेणारा जवळून मालमिळकत खरेदी केली असेल त्या प्रसंगीं सदर्हू प्रकारची फिर्याद १ ले कलमाचे १५ वे रकमेंत मुदत ठरविली आहे त्या मुदतींत केल्या शिवाय चालणार नाहीं.

गाहाण ठेवलेली स्थावर मिळकत स्वाधीन घेण्यासाठीं गाहाण घेणारानें फिरयादी सुप्रीम कोर्टांत करणे त्यांत मुदत कशी मोजावी.

६. गाहाण ठेवलेली स्थावर मिळकत गाहाण ठेवणारा जवळून आपले कबजांत घेण्यासाठीं गाहाण घेणारानें फिरयादी बादशाही सनदेवरून स्थापलेले कोर्टांत करणे त्यांत, फिरयादीचें कारण खालीं लिहिलेले तारिखेपासून उत्पन्न होतें असें समजावें; म्हणजे, गाहाण लावून काढलेले कर्जा पोटीं मुदलाचा, किंवा व्याजाचा कोणताही भाग शेवटीं जा तारिखेस दिला असेल त्या तारिखेपासून फिरयादीचें कारण उत्पन्न होतें असें समजावें.

सरकारी चढलेला वसूल उगविण्यासाठीं जमिनी विकतील त्यांवरील दावे किंवा पोटस्वामित्वें रद्द करण्यासाठीं फिरयादी करणे त्यांत मुदत कशी मोजावी.

७. जमिनीचा सरकारी चढलेला वसूल उगविण्यासाठीं जमीन विकली असेल ती वरील दावे, किंवा पोट स्वामित्वें; अथवा पटनी तालुक, किंवा विकण्यास पात्र असणारें इतर स्वामित्व वसुलाचे बाकीसाठीं विकलें असेल, आणि त्या विक्रीचे योगानें त्या पटनी तालुक्यावरून, किंवा स्वामित्वावरून दावे, व पोट स्वामित्वें रद्द असतील तसे पटनी तालुक्यावरील, किंवा स्वामित्वा वरील दावे, किंवा पोट स्वामित्वें दूर करण्यासाठीं फिरयादी करणे त्यांत फिरयादीचें

---

* जास काहींएक सोंपलें असेल तो.

† ट्रस्टीचा सोबती.

कारण उत्पन्न होणे तें खालीं लिहिलेले वेळापासून होतें असें समजावें: म्हणजे, त्या जमिनीची, किंवा तालुक्याची, किंवा स्वामित्वाची विक्री कायम झाली असेल त्या वेळा पासून फिरयादीचें कारण उत्पन्न होतें असें समजावें.

चालते हिशेबाचे बाकीसाठीं व्यापाऱ्यांस फिरयादी करणे त्यांची मुदत कशी मोजणे ती.

८. व्यापाऱ्यांचा व उदम्यांचा परस्पर देव घेव झाला असेल त्यांचे चालत्ये हिशेबाचे बाकी बद्दल फिरयादी होतील त्यांत, फिरयादींचें कारण उत्पन्न होणे तें, खालीं लिहिलेले वेळा पासून होतें, व मुदत मोजणे ती खालीं लिहिलेले वेळापासून मोजावी: म्हणजे, जा वर्षाचे हिशेबांत शेवटली रकम कबूल केली असेल, किंवा परस्परांचा देव घेव चालत होता हें दाखविणारी रकम शाबित केली असेल त्या वर्षाचे अखेरीपासून फिरयादीचें कारण उत्पन्न होतें, व त्या वर्षाचे अखेरी पासून मुदत मोजावी. सदर्हू प्रकारचें वर्ष मोजणे तें सदर्हू प्रकारचे हिशेबांत जसें मोजलें असेल त्याप्रमाणेच मोजावें.

गुप्त कपट केलें असेल त्या प्रसंगीं मुदत कशी मोजावी.

९. कोणी मनुष्यास फिरयाद करण्याचा हक्क असेल त्यास तो हक्क आहे हें कपटानें कळूं दिलें नसेल, किंवा जा आधारावरून त्यास हक्क असेल तो आधार त्यास कपटानें कळूं दिला नसेल, अथवा सदर्हू प्रकारचा हक्क शाबित करण्यास कोणताही दस्तऐवज जरूर असेल तो दस्तऐवज कपटानें लपविला असेल तर, जा मनुष्यानें कपट केलें असेल, किंवा कपट करण्यांत जाणे मदत केली असेल त्या मनुष्यावर, किंवा त्या मनुष्याचे तर्फे प्रामाणिकपणानें दावा करीत नसेल, व किंमतदार मोबदला देऊन दावा करीत नसेल त्या मनुष्यावर फिरयाद सुरू करण्याची मुदत मोजणे ती, खालीं लिहिलेले वेळापासून मोजावी: म्हणजे, कपटानें जा मनुष्याची नुकसानी झाली असेल त्या मनुष्यास कपट पहिल्यानें जेव्हां समजलें त्या वेळापासून मोजावी, किंवा लपविलेला दस्तऐवज पहिल्यानें जेव्हां त्यास हजर करतां आला, किंवा जबरीनें हजर करवितां आला त्या वेळापासून मोजावी.

फिरयादीचे कारणाचा आधार कपट असेल त्या फिरयादींत मुदत कशी मोजावी.

१०. फिरयादीचे कारणाचा आधार कपट असेल त्या फिरयादींत, फिरयादीचें कारण खालीं लिहिलेले वेळापासून उत्पंन होतें असें समजावें: म्हणजे, नुकसानी झालेले मनुष्यास सदर्हू प्रकारचें कपट पहिल्यानें जा वेळीं माहीत झालें त्या वेळापासून उत्पंन होतें असें समजावें.

कायद्याप्रमाणे अशक्तता असेल तेव्हां मुदत कशी मोजावी.

११. फिरयाद करण्याचा हक्क प्रथम प्राप्त झाला असेल त्या वेळीं हक्क प्राप्त होणारे मनुष्यास कायद्याप्रमाणे अशक्तता असेल तर, त्या मनुष्याची अशक्तता दूर झाल्यावर खालीं लिहिलेले मुदतींत फिरयाद करण्याचा अधिकार त्यास, किंवा त्याचे वारस वकिलास आहे: म्हणजे, अशक्तता नसती तर फिरयादीचें कारण उत्पंन झालें त्या वेळापासून जितके मुदतींत फिरयाद चालती तितकीच मुदत अशक्तता दूर झाल्या पासून मोजून त्या मुदतींत फिरयाद करण्याचा अधिकार आहे; परंतु ती मुदत तीन वर्षांहून अधिक असेल तर फिरयाद करणे ती, अशक्तता दूर झाल्यापासून तीन वर्षांचे आंत केली पाहिजे. परंतु फिरयाद करण्याचें कारण कोणी मनुष्यास प्राप्त होईल त्या वेळीं त्यास कायद्या प्रमाणें अशक्तता नसेल तर त्यास, किंवा त्याचे तर्फे दावा करणारे मनुष्यास पुढें अशक्तता प्राप्त झाल्याचे सबबीनें मागाहून मुदत मिळेल असें समजूं नये.

मागील कलमाप्रमाणे कोण कोणतीं मनुष्यें कायद्याप्रमाणे अशक्त आहेत.

१२. खालीं लिहिलेलीं मनुष्यें सदरील शेवटले कलमाचे अर्था प्रमाणे कायद्या प्रमाणे अशक्त आहेत असें समजावें तीं मनुष्यें वितपशील: इंग्लिश ला प्रमाणे जा मुकदम्यांचा इनसाफ होत असेल त्या मुकदम्यांत लग्न झालेल्या स्त्रिया; व अल्पवयी मनुष्यें; व खुळीं, व वेडीं मनुष्यें.

प्रतिवादीचे गैर हजीरींत मुदत कशी मोजावी.

१३. या आक्टांत सांगितलेली कोणतीही मुदत मोजते वेळीं तींतून खालीं लिहिलेली मुदत बाद करावी; म्हणजे, हिंदुस्थानांतील इंग्रजी मुलुखांतून प्रतिवादी जितके मुदत पर्यंत गैर हजीर असेल तितकी मुदत बाद करावी. परंतु मुकदम्यांत हजर होऊन जाब देण्या विषयीं प्रतिवादीचे गैर हजीरींत त्यास कायद्यांत सांगितलेले रितीनें समन पोंचविलें असेल तर, सदर्हू प्रमाणे मुदत बाद करूं नये.

फिरयाद प्रामाणिकपणानें केलेली असून, करावयाची त्या

१४. या आक्टांत सांगितलेली मुदत मोजते वेळीं तींतून खालीं लिहिलेली मुदत बाद करावी: म्हणजे, दावा करणारानें, किंवा जा मनुष्याचे तर्फे तो दावा करीत असेल त्या मनुष्यानें

कोर्टांत केली नसेल त्या प्रसंगीं मुदत कशी मोजावी.

इनसाफाचे कोणतेही कोर्टांत त्याच दाव्या बाबद फिरयाद त्याच प्रतिवादीवर, किंवा तो प्रतिवादी जाचा वारस वकील असेल त्यावर प्रामाणिकपणाने, व योग्य तत्परतेने चालविली असेल, आणि आपले हुकुमतींत व्यंग असल्यामुळें; किंवा इतर कारणामुळें कोर्टास फिरयादीचा निवाडा करवत नसेल, किंवा कोर्टाने निवाडा केलेला असून तो निवाडा सदर्हू प्रकारचे कोणतेही कारणा मुळें अपिलांत रद्द झाला असेल तर, त्या सर्व कामांत जी मुदत गेली असेल ती; व अपील झालें असल्यास तें अपील जितके मुदत पर्यंत चाललें असेल ती मुदत, अशा दोन्ही मुदती बाद कराव्या.

कोणतीही स्थावर मिळकत कायद्याविरुद्ध कोणी मनुष्याचे कबजांतून काढून घेतली असेल त्या मनुष्यास ती मिळकत परत आपले कबजांत घेण्याचा अधिकार आहे, इतर कोणताही दावा उभा केला तरी चिंता नाहीं.

मिळकत कबजांतून काढून घेण्याबद्दल फिरयाद साहा महिन्यांत करावी.

हक्क शाबित करण्याचे फिरयादीस व्यत्यय येत नाहीं.

१५. कायद्या प्रमाणे काम चालविल्या शिवाय कोणतीही स्थावर मिळकत कोणी मनुष्याचे राजी रजावंती वांचून त्याचे कबजांतून काढून घेतली असेल तर त्या मनुष्याने, किंवा त्याचे तर्फे दावा करणाराने ती मालमिळकत परत आपले कबजांत घेण्याविषयीं फिरयाद केली असतां खालीं लिहिल्याप्रमाणे हकिकत असली तरी त्या मिळकतीचा कबजा परत घेण्याविषयीं त्याचा दावा चालेल असें समजावें. म्हणजे सदर्हू प्रकारचे फिरयादींत दुसरा कोणताही दावा उभा केला असेल तरी त्याचा दावा चालेल असें समजावें. परंतु असें ठरविलें आहे कीं सदर्हू प्रकारची फिरयाद करणे ती मिळकत सदर्हू प्रमाणे कबजांतून गेल्यापासून साहा महिन्यांचे आंत केली पाहिजे. जा मनुष्याचे कबजांतून सदर्हू प्रमाणे मिळकत परत घेतली असेल तो मनुष्य, किंवा इतर कोणी मनुष्य सदर्हू प्रकारचे मिळकतीवर आपला हक्क शाबित करण्यासाठीं, व ती कबजांत घेण्यासाठीं या आक्टांत ठरविलेले मुदतींत फिरयाद करूं लागला तर त्या फिरयादीस, या कलमांतील कोणतेही ठरावावरून हरकत आहे असें समजूं नये.

सुप्रीम कोर्टाचे 'एक्विटेबल' हुकुमतीस या आक्टावरून बाध येत नाहीं.

१६. जा मनुष्याचा फिरयाद करण्याचा हक्क या आक्टावरून रद्द होत नसेल त्या मनुष्यास, तक्रार न केल्याचे सबबीने, किंवा इतर सबबीने, "एक्विटेबल रिलीफ" देण्याचें नाहीं म्हणण्याविषयीं कानू, किंवा हुकुमत बादशाही सनदेवरून स्थापलेले कोणतेही कोर्टाची असेल त्या कानूस, किंवा हुकुमतीस या आक्टांतील कोणतेही ठरावावरून बाध येतो असें समजूं नये.

हा आक्ट सरकारी मालमिळकतीस किंवा सरकारी दावे वसूल करण्याविषयींचे फिरयादींस लागू नाहीं.

१७. हा आक्ट कोणतेही सरकारी मालमिळकतीस, किंवा हक्कास, अथवा सरकारी वसूल उगविण्याविषयीं, किंवा सरकारी कोणतेही दाव्याविषयीं केलेले फिरयादीस लागू आहे असें समजूं नये परंतु सदर्हू प्रकारचे फिरयादींचे मुदतीविषयीं कायदे व कानूं हालीं अमलांत आहेत त्यां प्रमाणे त्या फिरयादी चालतील असें समजावें.

फिरयादी आतां चालू असतील त्यांस किंवा दोन वर्षांत फिरयादी होतील त्यांस हा आक्ट लागू नाहीं.

मागून फिरयादी होतील त्यांची व्यवस्था या आक्टा प्रमाणे होईल.

१८. जा फिरयादी हालीं चालू असतील, किंवा हा आक्ट ठरण्याचे तारिखेपासून दोन वर्षांचे मुदतींत होतील त्या सर्वांचा इनसाफ करून फैसला करणे तो, हा आक्ट ठरला नसता तर जाप्रमाणे होता, त्याप्रमाणे करावा. परंतु जा फिरयादींस या आक्टांतील ठराव लागू असतील त्या फिरयादी सदर्हू मुदत संपल्या नंतर झाल्या असतां, त्यांची व्यवस्था या आक्टा प्रमाणे होईल; मुदतींविषयीं इतर कोणताही कायदा, किंवा "स्टाटयूट," किंवा आक्ट, किंवा कानू आतां अमलांत असेल तीप्रमाणे होणार नाहीं असें समजावें.

सुप्रीम कोर्टाचे निवाडे वगैरे अमलांत आणण्यासाठीं काम चालविणें तें १२ वर्षे पर्यंत मात्र चालेल.

१९. बादशाही सनदेवरून स्थापलेले कोणतेही कोर्टाचा निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम अमलांत आणण्याचा हक्क जा मनुष्यास सोडून देण्याचा अधिकार आहे त्या मनुष्यास तो हक्क प्राप्त झाल्यापासून बारा वर्षे पर्यंत मात्र तो निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम अमलांत आणण्याविषयीं काम चालेल पुढें चालणार नाहीं परंतु सदर्हू प्रकारचा निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम दरमियान योग्य रितीने पुनः संस्थित करून घेतला असेल अथवा त्या निवाड्यांत, किंवा हुकूमनाम्यांत, किंवा हुकुमांत देवविलेले मुदलाचा कांहीं भाग, किंवा त्याचें कांहीं व्याज दिलें असेल; अथवा तें देण्यास पात्र असणारे मनुष्याने, किंवा त्याचे मुखत्याराने त्यावर जाचा हक्क असेल त्यास, किंवा त्याचे मुखत्यारास त्याचे हक्काविषयीं सहीनिशीं दस्तऐवज करून दिला असेल तर, सदर्हू मुदती नंतर सदर्हू प्रकारचें काम चालेल. परंतु सदर्हू प्रकारचे प्रसंगीं सदर्हू निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम अमलांत आणण्यासाठीं काम चालविणे तें सदर्हू प्रमाणे निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम पुनः संस्थित करून घेतल्यापासून, किंवा

ऐवज पोंचल्यापासून, किंवा दस्तऐवज झाल्यापासून बारा वर्षे पर्यंत मात्र चालेल; अथवा सदर्हू प्रमाणे हुकूम पुनः संस्थित करून घेतले असतील किंवा ऐवज पोंचले असतील, किंवा दस्तऐवज झाले असतील त्यां पैकीं शेवटीं जें झालें असेल त्याचे तारिखेपासून बारा वर्षे पर्यंत मात्र चालेल. परंतु असें ठरविलें आहे कीं हा आक्ट ठरते वेळीं निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम अमलांत असेल त्याची व्यवस्था हा आक्ट ठरल्या नंतर तीन वर्षे पर्यंत होणे ती, हल्लीं जो कायदा चालू असेल त्या कायद्याप्रमाणे होईल. या आक्टांत त्याबाबद वेगळा ठराव असला तरी चिंता नाहीं.

निवाडे हाल्लीं अमलांत असतील त्यांबाबद विशेष ठराव.

२०. बादशाही सनदेवरून स्थापलें नाहीं अशा कोणतेही कोर्टानें खालीं लिहिल्या प्रमाणे हकिकत असल्या वांचून आपला कोणताही निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम बजाविण्यासाठीं हुकूम देऊं नये: ह्मणजे निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम बजाविण्या विषयीं दरखास्त देण्यापूर्वी तीन वर्षांत ,सदर्हू प्रकारचा निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम बजाविण्यासाठीं, किंवा अमलांत ठेवण्यासाठीं काम चालविलें नसेल तर हुकूम देऊं नये.

बादशाही सनदेवरून स्थापलें नाहीं असे दिवाणी कोर्टाचा निवाडा वगैरे बजाविण्याविषयीं मुदत.

२१. हा आक्ट ठरतेवेळीं निवाडा, किंवा हुकूमनामा, किंवा हुकूम अमलांत असेल त्यास मागील कलमांतील कोणताही ठराव लागू आहे असें समजूं नये. परंतु तो बजाविण्यासाठीं हुकूम देण्या विषयीं मुदत हल्लीं कायद्या वरून ठरविली आहे ती, किंवा हा आक्ट ठरल्या नंतर तीन वर्षांची मुदत जी पहिल्याने संपेल त्या मुदतींत बजाविण्या विषयीं हुकूम द्यावा.

हा आक्ट ठरतेवेळीं निवाडे वगैरे अमलांत असतील त्यांस मागील कलम लागू नाहीं.

२२. बादशाही सनदे वरून स्थापलें नाहीं अशा कोणत्याही दिवाणी कोर्टानें, किंवा रेविन्यू अधिकाऱ्यानें संक्षिप्त रितीनें केलेला फैसला, किंवा निवाडा खालीं लिहिल्या प्रमाणे हकिकत असल्या वांचून बजाविण्यासाठीं हुकूम देऊं नये; ह्मणजे सदर्हू प्रकारचा फैसला किंवा निवाडा बजाविण्यासाठीं दरखास्त देण्यापूर्वी एके वर्षांत तो फैसला, किंवा निवाडा बजाविण्यासाठीं, किंवा अमलांत ठेवण्यासाठीं काम चालविलें नसेल तर देऊं नये.

दिवाणी कोर्टानें किंवा रेविन्यू अधिकाऱ्यानें संक्षिप्त रितीनें केलेला निवाडा बजाविण्या-विषयीं मुदत.

२३. *संक्षिप्त रितीनें केलेला फैसला, किंवा निवाडा हा आक्ट ठरते वेळीं अमलांत* असेल त्यास मागील कलमांतील कोणताही ठराव लागू आहे असें समजूं नये; परंतु तो बजाविण्यासाठीं हुकूम देण्या विषयीं मुदत हल्लीं कायद्यावरून ठरविली आहे ती, किंवा हा आक्ट ठरल्या नंतर दोन वर्षांची मुदत जी पहिल्याने संपेल त्या मुदतींत बजाविण्या विषयीं हुकूम द्यावा.

संक्षिप्त रितीनें केलेले निवाडे हा आक्ट ठरतेवेळीं अमलांत असतील त्यांस मागील कलम लागू नाहीं.

२४. बंगाल, व मद्रास, व मुंबई या प्रेसिडेन्सींत, व प्रेसिडेन्सी शहरांत, आणि स्ट्रेट सेटल्मेंटांत हा आक्ट चालू होईल. परंतु जा प्रांतास, किंवा जागेस कायदे लागू नसतील त्या प्रांतास, किंवा जागेस हा आक्ट लागू केला आहे असा जाहिरनामा गवरनर जनरल इन् कौन्सिल, किंवा जा सरकाराचे ताब्यांत सदर्हू प्रकारचा प्रांत, किंवा जागा असेल ते सरकार लावून ठरवितील तों पर्यंत त्या प्रांतांत, किंवा जागेंत हा आक्ट चालणार नाहीं. कायदा लागू नसणारे प्रांतास, किंवा जागेस गवरनर जनरल इन् कौन्सिल, किंवा जा सरकारचे ताब्यांत तो प्रांत, किंवा जागा असेल ते सरकार हा आक्ट लागू करतील तेव्हां सदर्हू प्रांतांत, किंवा जागेंत जा फिरयादी सदर्हू प्रकारचे जाहिरनाम्याचे तारिखेस चालू असतील, किंवा जाहिरनाम्याचे तारिखे पासून दोन वर्षांत होतील त्यांचा इनसाफ करून निकाल करणे तो, हा आक्ट ठरला नसता तर जा प्रमाणे होता, त्या प्रमाणे होईल. परंतु जा फिरयादींस या आक्यांतील ठराव लागू आहेत त्या फिरयादी सदर्हू मुदत सरल्यावर सदर्हू प्रकारचे प्रांतांत, किंवा जागेंत होतील त्यांचे मुदती विषयीं व्यवस्था या आक्टाप्रमाणे होईल; मुदतीचा इतर कोणताही कायदा, किंवा "स्टाटयू," किंवा आक्ट, किंवा कानूं आतां चालू असेल तिज प्रमाणे होणार नाहीं.

आक्ट कोठे चालेल.

कायदा लागू नसणारे जा प्रांतास किंवा जागेस हा आक्ट लागू करतील त्या प्रांतांत किंवा जागेंत फिरयादी वगैरे चालू असतील त्यांचा इनसाफ.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.

ACT No. XIV. of 1859.—Guzerathee.

"AN ACT TO PROVIDE FOR THE LIMITATION OF SUITS."

सन १८५९ नो आक्ट १४ मो.

इंडियानो लेजिस्लेटिव कौन्सिले ठराव्यो ते, गवरनर जनरले सन १८५९ ना मे महिनानी ४ थी तारिखे मंजूर कर्यो.

फरियाद करवानी मुद्दत ठराववा बाबतनो आक्ट.

उद्देश.

फरियाद करवानी मुद्दत बाबतना कायदा सुधारीने एकठा करवा योग्य छे; वास्ते हेठळ लख्याप्रमाणे ठराव्युं छेः—

फरियाद करवानी मुद्दत.

१. हिंदुस्थान मांहेना अंग्रेजी मुलकना जे भागमां आ आक्ट अंमलमां होय ते भागमांहेनी इनसाफनी कोई कोर्टमां फरियादो थाय ते आ आक्टमां आगळ मुद्दतो ठरावी छे ते मुद्दतमां कर्या वगर चालशे नहीं; कोई कायदो आ वात विरुद्ध होय तोपण चिंता नथी अने फरियाद करवानी मुद्दत केटली केटली छे अने ते कई कई फरियादने लागू छे तेनी विगत. हेठळ लख्याप्रमाणे.

एक वर्षनी मुद्दत.
अग्रक्रयाधिकारबाबत फरियाद.

रकम १ ली.—*अग्रक्रयाधिकार कायदा उपरथी होय, अथवा लोक रूढी उपरथी होय,* अथवा विशेष करार उपरथी होय ते अंमलमां लाववासारू फरियाद करवी होय तो ते एक वर्षनी अंदर करवी; अने तकरारी वेचांण उपरथी खरीददारे जे वखते कबजो लीधो होय ते वखतथी ते मुद्दत गणवी.

एक वर्षनी मुद्दत.
नुकसांनीना बदलाबाबतनी फरियादो, तथा संक्षेप रीते चोकसी करवा लायक फरियादो वगेरे.

रकम २ जी.—द्रव्यदंड बाबत, अथवा कोई कायदो तोडवानी गुन्हेगारी बाबत फरियाद; अने शरीरने, तथा जंगम मालमिळकतने, अथवा आबरूने नुकसांनी पोंहोंचा ड्या बाबत नुकसांन भरी लेवाबाबत फरियाद; अने "†कापी रैट," अथवा कोई अनन्य ग्राह्याधिकार तोडवाबाबत नुकसांनीना बदलाबाबत फरियाद; अने चाकर, अथवा कारीगर, अथवा मजूरनो पगार, तथा "टावर्न"नां "बिल"नो आंकडो, अथवा वीसीनां घरमां रहीने खाधुं पीधुं होय तेनां "बिल"नो आंकडो, अथवा घरमां अमथां रेहेवानां "बिल"नो आंकडो वसूल करवाबाबत फरियाद; अने मद्रासना कायदा पुस्तक मांहेना सन १८२२ ना ५ मा कायदाप्रमाणे रेवेन्यु खातांना अधिकारीओनी रुबरू संक्षेपरीते चोकसी करवालायक फरियाद एक वर्षनी मुद्दतमां करवी; ते मुद्दत फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी गणवी.

एक वर्षनी मुद्दत.
हुकमनामां उपरथी करेलुं वेचाण, अथवा सरकारनां चढेलां मेहेसूलबाबत करेलुं वेचांण रद्द करवाबाबतनी फरियादो.

रकम ३ जी.—बादशाही सनद उपरथी स्थापेली नहीं होय एवी कोई दिवानी कोर्टनुं हुकमनामुं बजाववासारू स्थावर अथवा जंगम मालमिलकत वेची होय ते वेचांण रद्द करवा बाबतनी फरियाद चालती होय तो तेवी फरियाद; अने सरकारनां चढेलां मेहेसूल बाबत, अथवा ते रीते वसूल करवा सरखा बीजा दावा बाबत कंई स्थावर अथवा जंगम मालमिलकत वेची होय ते वेचांण रद्द करवा बाबतनी फरियाद; अने पटनी तालुक, अथवा तेवुंज बीजुं स्वामित्व वसुलनी चालती बाकीसारू वेच्युं होय ते वेचांण रद्द करवासारू पटणीदारने, अथवा चालती

---

* अग्रक्रयाधिकार एटले बीजानां कर्तां पेहेलां खरीद करवानो अधिकार.
† कापी रैट एटले नवा करेला ग्रंथनी प्रतो छापवानो हक.

बाकीसारू वेचवा लायक पेटानुं स्वामित्व होय तेना धणीने, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारां बीजां मांणसने फरियाद करवी पडे ते; अने कलेक्टरना, अथवा मेंहेसूल खातांना बीजा अंमलदारना हुकमनांमाप्रमाणे, अथवा हुकम प्रमाणे स्थावर अथवा जंगम मालमिलकत वेची होय ते वेचांण रद्द करवा बाबतनी फरियाद एक वर्षनी मुद्दतमां करवी. ते मुद्दत जे तारिखे ते वेचांण मंजूर कर्युं होय ते तारिखथी, अथवा सदर्हू प्रकारनी फरियाद थई नहीं होत तो जे तारिखे ते वेचांण बाहाल अथवा कायम ठरते ते तारिखथी गणवी.

रकम ४ थी.—सरकारनां चढेलां मेंहेसूलबाबत रेवेन्यु खातांना अंमलदारे कंई जमीननी,अथवा जमीन उपरना हक संबंधनी जप्ति करी होय, अथवा पटो आप्यो होय, अथवा *दिगरवादी करी होय, ते जप्ति अथवा पटो, अथवा दिगरबादी रद्द करवाबाबतनी फरियाद; अथवा चढेलां मेंहेसूल बाबत, अथवा चढेलां मेंहेसूल प्रमाणे वसूल करवा सरखा दावाबाबत रेवेन्यु खातांना अंमलदारे दावो कर्यो होय तेबाबत वांधो काहाडीने नाणुं भर्युं होय ते पाछुं लेवाबाबतनी फरियाद एक वर्षनी मुद्दतमां करवी; अने ते मुद्दत सदर्हू जप्तिनी, अथवा पटानी, अथवा दिगरबादीनी तारिखथी, अथवा नाणुं भर्यांनी तारिखथी गणवी.

सरकारनां चढेलां मेंहेसूल बाबत रेवेन्यु खातांना अंमलदारे जप्ति वगेरे करी होय ते रद्द करवाबाबतनी फरियादो.

रकम ५ मी.—बादशाही सनद उपरथी स्थापेली नहीं होय एवी कोई दिवानी कोर्टे संक्षेप रीते चोकसी करीने हुकमनांमां, अथवा हुकमो कर्या होय तेमां फेरफार करवाबाबत अथवा ते रद्द करवा बाबत फरियाद चालती होय तो ते फरियाद एक वर्षनी मुद्दतमां करवी; अने ते मुद्दत ते बाबतमां आखरनुं हुकमनांमुं,अथवा फेसलो, अथवा हुकम थयो होय ते तारिखथी गणवी.

एक वर्षनी मुद्दत.
संक्षेप रीते करेलां हुकमनांमां वगेरे रद्द करवा बाबतनी फरियादो.

रकम ६ ठी.—बंगालाना कायदा पुस्तक मांहेना सन १८२२ ना ७ मा कायदाप्रमाणे, तथा सन १८२५ ना ९ मा कायदाप्रमाणे, अने सन १८३३ ना ९ मा कायदाप्रमाणे करेला फेसलानां वाजवीपणां बाबत तकरार करवासारू, अथवा ते फेसलामां ठरावेली मालमिलकत लेवासारू कोई मांणस फरियाद करे तो तेणे त्रण वर्षनी मुद्दतमां करवी. ते मुद्दत ते बाबतमां आखरनो फेसलो अथवा हुकम थयो होय ते तारिखथी गणवी.

त्रण वर्षनी मुद्दत.
केटलाएक फेसला संबंधी तकरार करवाबाबतनी फरियादो.

रकम ७ मी.—सन १८३८ ना १६ मा आक्टनी १ ली कलमनी २ जी रकम प्रमाणे, अथवा सन १८४० ना ४ था आक्ट प्रमाणे मालमिलकतना कबजाविशे करेलो हुकम जे मांणसने लागू होय ते मांणसने, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारां मांणसने सदर्हू प्रकारना हुकममां लखेली मालमिलकत लेवा बाबत फरियाद करवी होय ते त्रण वर्षनी मुद्दतमां करवी. अने ते मुद्दत ते बाबतमां आखरनो हुकम थयांनी तारिखथी गणवी.

त्रण वर्षनी मुद्दत.
सन १८३८ ना १६ मा आक्टनी १ ली कलमनी २ जी रकम प्रमाणे, अथवा सन १८४० ना ४ था आक्ट प्रमाणे करेला हुकममां कहेली मालमिलकत लेवा बाबतनी फरियादो.

रकम ८ मी.—जनावरनुं, अथवा वाहननुं, अथवा वांहाणनुं अथवा घरनां सांमननुं भाडुं वसूल करवा बाबतनी फरियाद; अथवा कंई जनस परचूरण वेची होय तेनां "बिल्" नो आंकडो वसूल करवा बाबतनी फरियाद; अने मद्रासना कायदा पुस्तकमांहेना सन १८२२ ना ५ मा कायदाप्रमाणे जे फरियादोनी चोकसी संक्षेपरीते मेंहेसूल खातांना अंमलदारोनी आगळ थाय छे ते फरियादो सिवाय बीजी फरियादो इमारतनां, अथवा जमीननां भाडां बाबत त्रण वर्षनी मुद्दतमां करवी. ते मुद्दत फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी गणवी.

त्रण वर्षनी मुद्दत.
फुटकल वेचेला माल वगेरे बाबतनी फरियादो.

रकम ९ मी.—कर्जाऊ आपेला रुपिया, अथवा व्याज वसूल करवा बाबतनी, अथवा कंई करार तोडया बाबतनी फरियाद त्रण वर्षनी मुद्दतमां करवी. ते मुद्दत कर्जनी मुद्दत भराई होय त्यारथी, अथवा जे करार तोडवाबाबत फरियाद करी होय ते करार पेहेल वेहेलो तोडयो होय त्यारथी गणवी. पण कर्जाऊ आपेला रुपिया अपवानो, आथवा व्याज आपवानो लखेलो करार होय, अथवा करार जे मांणसने लागू होय ते मांणसे; अथवा तेना योग्य मुखत्यारे करार पत्र लखी आपीने ते उपर सही करी होय तो सदर्हू प्रमाणे समजवुं नहीं.

त्रण वर्षनी मुद्दत.
व्याजे आपेला रुपिया अथवा व्याजबाबत, अथवा करार तोड्यो अने लखेलो करार नहीं होय तेबाबतनी फरियादो.

* दिगरवादी एटले एकनो जमीन बीजाने सांपवी.

त्रण वर्षनी मुद्दत.

उपर कहेली बातनीज फरियाद पण तेमां लखेलो करार होय अने छ महिनामां नोंधाव्यो नहीं होय.

रकम १० मी.—कर्जाऊ आपेला रुपिया, अथवा व्याज वसूल करवाबाबत, अथवा कंई करार तोडयाबाबत फरियाद करवी होय तेबाबत लखेली कबूलत, अथवा करार होय अने ते कबूलत अथवा करार करती वखते, तथा करवाने ठेकाणे कायदो चालू होय ते कायदाप्रमाणे ते कबूलत अथवा करार रजिस्टर कराव्यो होत (एटले नोंधाव्यो होत) तो नोंधाते एवी हकिकत होय तो ते फरियाद त्रण वर्षनी मुद्दतमां करवी. ते मुद्दत कर्जनी मुद्दत भराई होय त्यारथी, अथवा जे करार तोडयाबाबत फरियाद करी होय ते करार पेहेल वेहेलो तोडयो होय त्यारथी गणवी. पण सदर्हू प्रकारनी कबूलत, अथवा करार थयांनी तारिखथी ते कबूलत अथवा करार छ महिनामां नोंधाव्यो होय तो सदर्हू प्रमाणे मुद्दत गणवी नहीं.

बार वर्षनी मुद्दत.

"स्पेशिअलटी डेट्," तथा "लेगेसी" बाबतनी फरियादो.

रकम ११ मी.—करजबाबत, अने "आब्लिगेशन आफ् रेकार्ड" तथा "स्पेशिअल्टी" बाबतनी फरियादोने इंग्लिश ला लागू होय ते फरियादो, अने "*लेगेसी" लेवा बाबत फरियाद करवी होय ते फरियाद, फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी बार वर्षनी मुद्दतमां करवी.

बार वर्षनी मुद्दत.

स्थावर मिलकत बाबतनी फरियादो.

रकम १२ मी.—स्थावर मिलकत, अथवा स्थावर मिलकतमां जे कंई हक संबंध होय ते लेवा बाबतनी फरियादोने आ आक्टना बीजा ठराव लागू नहीं होय ते फरियादो करवी होय ते फरियादो, फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी बार वर्षमां करवी.

बार वर्षनी मुद्दत.

कुटुंबनी भागियां मालमिलकतमांहेना हिस्साबाबतनी, तथा अंनवस्त्रबाबतनी फरियादो.

रकम १३ मी.—स्थावर अथवा जंगम मालमिलकत कुटुंबनी भागियां मालमिलकत छे एवा सबबथी तेनो हिस्सो लेवा बाबतनी फरियाद; अने अंनवस्त्र लेवानो दावो मालमिलकतना वारसा उपर होय त्यारे अंनवस्त्र लेवानी फरियाद बार वर्षनी मुद्दतमां करवी. मुद्दत गणवी ते हेठळ लखेली तारिखथी एटले मालमिलकत भागियां केहेता होय ते जे मांणसनी पासेथी आव्यानुं केहेता होय ते मांणसनां मरणनी तारिखथी, अथवा जेनी मालमिलकतमांथी अंनवस्त्रनो दावो करता होय ते मांणसनां मरणनी तारिखथी; अथवा ते मालमिलकत जेना कबजामां होय तेणे, अथवा जे मांणस तेनो वहिवट करतो होय तेणे वादीने, अथवा जेनी तरफथी ते दावो करतो होय तेने सदर्हू प्रकारना हिस्सा बाबत, अथवा सदर्हू प्रकारनां अंनवस्त्र बाबत जे तारिखे छेल्लो अवेज आप्यो होय ते तारिखथी गणवी.

बार वर्षनी मुद्दत.

लाखिराज एटले माफीनी जमीन पाछी लेवा बाबतनी, अथवा ते उपर धारो बेसाडवा बाबतनी फरियाद.

पण कायम ठराव थयो त्यारथी जमीननो भोगवटो माफीथी कर्यो होय तो.

रकम १४ मी.—हरकंई लाखिराज एटले माफीनी जमीन पाछी लेवा बाबतनी, अथवा ते उपर धारो बेसाडवा बाबतनी तेना धणीने, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारां मांणसने फरियाद करवी होय तो, बार वर्षनी मुद्दतमां करवी; अने ते मुद्दत ते जमीन पाछी लेवानो, अथवा ते उपर धारो बेसाडवाना हकबाबत जे मांणस दावो करतो होय तेने, अथवा तेनी तरफथी जे मांणस दावो करतो होय तेने पेहेल वेहेलो तेबाबत हक प्राप्त थयो होय त्यारथी गणवी. पण एवुं ठराव्युं छे के जे मिलकत बाबत कायम ठराव थयो छे ते मिलकतबाबत सदर्हू प्रकारनां मांणसने पेहेल वेहेलां हक प्राप्त थयो त्यारथी बार वर्षनी अंदर फरियाद करे तो पण ते फरियाद, कायम ठराव थयो त्यारथी ते जमीननो भोगवटो लाखिराज एटले माफीथी कर्यो छे एवुं बतावशे तो चालशे नहीं.

३० तथा ६० वर्षनी मुद्दत.

स्थावर मिलकत पाछी लेवा बाबत, अनामत अथवा घरेणे राखनारनी उपर फरियाद.

रकम १५ मी.—हरकंई जंगम अथवा स्थावर मालमिलकत अनामत, अथवा घरेणे राखनारनी उपर ते मालमिलकत पाछी लेवासारू फरियाद करवी होय ते ते मालमिलकत अनामत अथवा घरेणे मुक्यांनी तारिखथी मालमिलकत जंगम होय तो, तीस वर्षनी मुद्दतमां करवी; अने मालमिलकत स्थावर होय तो साठ वर्षनी मुद्दतमां करवी; अथवा अनामत, अथवा घरेणे मुकनारनो हक, अथवा मालमिलकत पाछी लेवानो (एटले छोडाववानो) तेनो हक, अनामत अथवा घरेणे राखनारे, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारां मांणसे दरमिआन दस्तावेज करी आपीने कबूल कर्यो होय ने ते दस्तावेज उपर सही करी होय तो ते दस्तावेजनी तारिखथी मुद्दत गणवी.

---

* लेगेसी एटले मृतलेखार्पित दान.

रकम १६ जे मी.—फरियादो बाबत आ आक्टमां बीजी मुद्दत स्पष्टरीते ठरावी नहीं होय ते फरियादो, फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी ६ वर्षनी मुद्दतमां करवी.

जे फरियादोविशे खसूस करीने ठराव कर्यो नहीं होय ते सघळी फरियादोने ६ वर्षनी मुद्दत छे.

२. *ट्रस्टी जीवतां तेनी उपर फरियाद करवी होय तेने, तथा जे विशेष मालमिलकत सोंपी होय ते ट्रस्टीना वारस वकीलना हाथमांथी लेवा बाबत फरियाद करवी होय तेने मुद्दतनी हरकत नथी. पण विश्वासघात कर्याथी नुकसांनी थई होय त मयत ट्रस्टीनी मालमिलकतमांथी भरी लेवानी फरियाद, उपरनी छेल्ली कलममां कहेली योग्य मुद्दतमां कर्यावगर सदर्हू कोर्टोमांनी कोई कोर्टमां चालशे नहीं. अने ते मुद्दत ट्रस्टी मरण पाम्यानी तारिखथी गणवी. पण एवुं ठराव्युं छे के मयत ट्रस्टीनी मालमिलकतमांथी अंश लेवासारू "†कोट्रस्टी" ते अंश लेवानो हक उत्पन्न थयांनी तारिखथी छ वर्षमां फरियाद करशे तो, तेने आ कलमना कोई ठरावथी हरकत थाय छे एवुं समजवुं नहीं.

विश्वासघात वगेरे करवा बाबत ट्रस्टीउपर तथा तेना वारस वकीलउपर फरियादो.

विशेष ठराव.

३. आ आक्टमां मुद्दतो ठरावी छे त कर्ता ओछी मुद्दतो हालमां जे कायदो अंमलमां होय अथवा हवे पछी अंमलमां आवशे तेमां कोई फरियाद करवासारू खसूस करीने ठरावी होय तो आ आक्ट ठर्यो छे तो पण ते ओछी मुद्दतो लागू छे एवुं समजवुं.

विशेष आक्टोमां ओछी मुद्दत ठरावी हशे ते कायम रहेशे.

४. कंई "लेगेसी," अथवा करज मुद्दतनो कायदो नहीं होत तो जे मांणस आपवाने पात्र थते ते मांणसे ते करज, अथवा "लेगेसी," अथवा तेनो कंई भाग म्हारीपासे लेणो छे एवो दस्तावेज करी आपीने तेउपर सही करी होय तो, असलनी पात्रताना प्रकार प्रमाणे ते दस्तावेजनी तारिखथी नवी मुद्दत गणवी. पण एवुं ठराव्युं छे के एक कर्ता वत्ता मांणसो करज, अथवा "लेगेसी" आपवाने पात्र होय, अने तेओमांथी एक जणेज दस्तावेज करी आपीने तेउपर सही करी होय तो तेथी बाकीनाने माथे ते बाबतनो जोखम नथी.

दस्तावेज उपरथी फरियाद करवानो हक पाछो उत्पन्न थाय छे.

विशेष ठराव.

५. हरकंई मालमिलकत " ट्रस्टी " नी पासेथी, अथवा ते अनामत, अथवा घरेणे राखनारनी पासेथी प्रमाणीकपणे, अने किंमतदार बदलो आपीने खरीद करी होय ते खरीददारनी पासेथी, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारनी पासेथी ते मालमिलकत पाछी लेवाबाबतनी फरियादमां, खरीदीनी तारिखे फरियादनुं कारण उत्पन्न थयुं एम समजवुं. पण एवुं ठराव्युं छे के अनामत, अथवा घरेणे राखनारनी पासेथी मालमिलकत खरीद करी होय त्यारे सदर्हू प्रकारनी फरियाद १ ली कलमनी १५ मी रकममां मुद्दत ठरावी छे ते मुद्दतमां नहीं करशे तो चालशे नहीं.

अनामत अथवा घरेणे राखनारनीपासेथी खरीद करेली मालमिलकत पाछी लेवानी फरियाद करवासारू मुद्दत गणवा बाबत.

विशेषठराव.

६. घरेणे मुकेली स्थावर मिलकत घरेणे मुकनारनी पासेथी पोताना कबजामां लेवासारू घरेणे राखनारने बादशाही सनद उपरथी स्थापेली कोर्टमां फरियाद करवी पडे तो, घरेणे मुकीने काहाडेलां करजने पेटे मुद्दलमां, अथवा व्याजमां जे तारिखे छेल्ली रकम भरी होय ते तारिखथी फरियादनुं कारण उत्पन्न थयुं एम जाणवुं.

घरेणे मुकेली स्थावर मिलकत पोताना कबजामां लेवासारू घरेणे राखनार सुप्रीम कोर्टमां फरियाद करे त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

७. जमीन बाबत सरकारनुं मेहेसूल चढयुं होय ते वसूल करी लेवासारू जमीन वेची होय ते उपरना दावा, अथवा पेटांनां स्वामित्वो ; अथवा पटणी तालुको, अथवा वेचवा लायक बीजुं स्वामित्व मेहेसूलनी बाकीसारू वेच्युं होय अने ते वेचांणना जोरथी ते पटणी तालुका उपरथी, अथवा स्वामित्व उपरथी दावा, तथा पेटांनां स्वामित्वो रद्द थाय छे ते पटणी तालुका उपरना, अथवा स्वामित्व उपरना दावा, अथवा पेटांनां स्वामित्वो दूर करवासारू फरियाद करवी पडे त्यारे ते जमीननुं, अथवा तालुकानुं, अथवा स्वामित्वनुं वेचांण मंजूर थयुं होय त्यारथी फरियादनुं कारण उत्पन्न थयुं एम समजवुं.

सरकारनुं चढेलुं मेहेसूल वसूल लेवासारू जमीन वेचे ते उपरना दावा, अथवा पेटांनुं स्वामित्व रद्द करवासारू फरियाद करवी पडे त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

८. वेपारीओनी माहो माहे आप ले थई होय तेओना चालता हिसाबनी बाकीबाबत फरियाद थाय त्यारे जे वर्षना हिसाबमां छेल्ली रकम कबूल करीहोय, अथवा माहो माहे

चालता हिसाबनी बाकीसारू वेपारीओ फरियाद करे त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

---

* ट्रस्टी एटले जे मांणसने विश्वासथी कंई सोप्युं होय ते मांणस.

† कोट्रस्टी एटले ट्रस्टीनो साथी.

आप ले चालती हती एवुं जे रकम उपरथी देखातुं होय तेवी रकम साबित करी होय ते वर्षनी आखरथी फरियादनुं कारण उत्पन्न थाय छे, अने ते वर्षनी आखरथी मुद्दत गणवी. सदहू प्रकारनुं वर्ष सदहू प्रकारना हिसाबमां गण्युं होय तेज रीते गणवुं.

गुप्त कपट कर्युं होय त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

९. कोई मांणसने फरियाद करवानो हक होय तेने ते हक छे ए वात तन कपटथी मालम पडवा दीधी नहीं होय, अथवा जे आधार उपरथी तेने हक होय ते आधार तेने कपटथी मालम पडवा दीधो नहीं होय, अथवा ते हक साबित करवाने जे दस्तावेजनी जरूर होय ते दस्तावेज कपटथी संताडयो होय तो जे मांणसे कपट कर्युं होय, अथवा कपट करवामां जेणे मदत करी होय ते मांणस उपर, अथवा ते मांणसनी तरफथी प्रमाणिकपणे दावो करतो नहीं होय, अथवा किंमतदार बदलो आप्यावगर दावो करतो होय ते मांणस उपर फरियाद सरू करवानी मुद्दत, कपटथी जे मांणसनुं नुकसांन थयुं होय ते मांणसने कपट पेहेल वेहेलुं ज्यारे समजायुं होय त्यारथी गणवी; अथवा संताडेलो दस्तावेज ते पेहेल वेहेलो ज्यारे हाजर करी शक्यो होय, अथवा जबरीथी हाजर करावी शक्यो होय त्यारथी गणवी.

फरियादनां कारणनो आधार कपट होय ते फरियादमां मुद्दत शी रीते गणवी.

१०. फरियादनां कारणनो आधार कपट होय तो, जे मांणसनुं नुकसांन थयुं होय तेने ते कपट पहेल वेहेलुं ज्यारे मालम पड्युं होय त्यारथी फरियादनुं कारण उत्पन्न थाय छे एवुं समजवुं.

कायदा प्रमाणे अशक्तता होय त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

११. फरियाद करवानो हक प्रथम प्राप्त थाय ते वखते ते हकवाळा मांणसने कायदा प्रमाणे अशक्तता होय तो तेनी अशक्तता दूर थया पछी तेने, अथवा तेना वारस वकीलने हेठळ लखेली तारिखथी एटले अशक्तता नहीं होत तो फरियादनुं कारण उत्पन्न थयांनी तारिखथी जेटली मुद्दतमां फरियाद चालते तेटली मुदतमां फरियाद करवानो अधिकार छे; पण ते मुद्दत त्रण वर्ष कर्ता वत्ती होय तो ते अशक्तता दूर थया पछी त्रण वर्षमां फरियाद करवी. पण फरियाद करवानुं कारण कोई मांणसने प्राप्त थाय त्यारे तेने कायदाप्रमाणे *अशक्तता नहीं हशे तो तेने, अथवा तेनी तरफथी दावो करनारां मांणसने पछी अशक्तता प्राप्त* थयांना सबबथी पाछळथी मुद्दत मळशे एवुं समजवुं नहीं.

पाछली कलम प्रमाणे कयां कयां मांणसो कायदा प्रमाणे अशक्त छे.

१२. उपरनी छेल्ली कलमना अर्थ प्रमाणे हेठळ लखेलां मांणसो कायदाप्रमाणे अशक्त छे एवुं समजवुं; ते मांणसोनी विगतः—"इंग्लिश ला" प्रमाणे जे मुकरदमानो इनसाफ थतो होय ते मुकरदमामां जे परणेली स्त्रिओ होय तेओ; तथा न्हानी उमरनां मांणसो; तथा दिवानां, अने गांडां मांणसो.

प्रतिवादीनी गेर हाजरीमां मुद्दत शी रीते गणवी.

१३. हिंदुस्थान मांहेना अंग्रेजी मुलकमांथी प्रतिवादी जेटली मुद्दत सुधी गेरहाजर होय तेटली मुद्दत आ आक्टमां कहेली हरकंई मुद्दत गणती वखते तेमांथी बाद करवी. पण मुकरदमामां हाजर थईने जवाब आपवानो समन प्रतिवादीने तेनी गेरहाजरीमां कायदामां फरमावेली हरकोई रीते पोंहोंचडातो होय तो सदहू प्रमाणे मुद्दत बाद करवी नहीं.

फरियाद प्रमाणिकपणे करी होय पण जे कोर्टमां करवी जोईये ते कोर्टमां करी नहीं होय त्यारे मुद्दत शी रीते गणवी.

१४. दावो करनारे, अथवा जे मांणसनी तरफथी ते दावो करतो होय ते मांणसे इनसाफनी हरकोई कोर्टमां एकना एक दावा बाबत एकना एक प्रतिवादी उपर, अथवा ते प्रतिवादी जेनो वारस वकील होय तेनी उपर, प्रमाणिकपणे, तथा योग्य तत्परताथी फरियाद चलावी होय, अने पोतानी हकुमतमां खामी होय तेने लीधे, अथवा बीजां कंई कारणने लीधे कोर्ट फरीयादनो फेसलो करी शकती नहीं होय, अथवा कोर्टे फेसलो कर्यो होय अने ते फेसलो, उपर कहेलां हरकंई कारणने लीधे अपीलमां रद थयो होय तो ते सघळां काममां जेटली मुद्दत गई होय तेटली मुद्दत, अने अपील थई होय तो जेटली मुद्दत सुधी अपील चाली होय ते मुद्दत ए बेऊ मुद्दतो, आ आक्टमां कहेली हरकंई मुद्दत गणती वखते तेमांथी बाद करवी.

कोई मांणसना कबजामांथी कंई स्थावर मिलकत कायदा विरुद्ध रीते लीधी होय ते

१५. कायदाप्रमाणे काम चलाव्याविना कंई स्थावर मिलकत कोई मांणसनी राजी रजावंदी वगर तेना कबजामांथी लीधी हशे तो ते मांणस, अथवा तेनी तरफथी दावो करनार ते माल मिलकत पाछी पोताना कबजामां लेवासारू फरियाद करे तेमां कंई बीजो दावो उभो थाय तो

पण तेनो दावो चालशे एवुं समजवुं. पण एवुं ठराव्युं छे के सदर्हू प्रकारनी फरियाद माल मिलकत सदर्हू प्रमाणे कबजामांथी गयांनी तारिखथी छ महिनामां करवी. जे मांणसना कबजामांथी सदर्हू प्रमाणे मालमिल्कत लीधी होय ते मांणस, अथवा बीजो कोई मांणस ते मालमिलकतउपर पोतानो हक साबित करवासारू, तथा ते मालमिलकत कबजामां लेवासारू आ आक्टमां ठरावेली मुदतमां फरियाद करे तो ते फरियादने आ कलमना कोई ठरावथी हरकत थाय छे एवुं समजवुं नहीं.

मांणसने ते मिलकत पाछी पोताना कबजामां लेवानो अधिकार छे; बीजो कंई दावो उभो करे तो पण चिंता नथी.

कबजामांथी मिलकत छिनवी लीधा बाबतनी फरियाद छ महिनामां करवी.

हक साबित करवानी फरियादने हरकत नथी.

१६. जे मांणसनो फरियाद करवानो हक आ आक्ट उपरथी रद्द थतो नहीं होय ते मांणसे तकरार करी नहीं होय ते सबबथी, अथवा बीजा सबबथी "इक्विटेबल् रीलीफ" आपवानो तेने ना केहेवानो जे कानुन, अथवा हकुमत बादशाही सनद उपरथी स्थापेली हरकोई कोर्टनी होय ते कानुनने, अथवा हकुमतने आ आक्टना कोई ठरावथी हरकत थाय छे एवुं समजवुं नहीं.

सुप्रीम कोर्टनी "इक्विटेबल् हकुमतने आ आक्ट उपरथी हरकत थती नथी.

१७. आ आक्ट सरकारी मालमिलकतने, अथवा हकने, अथवा सरकारनुं मेहेसूल वसूल करवाबाबत, अथवा सरकारना कंई दावाबाबत फरियाद करी होय तेने लागू छे एवुं समजवुं नहीं; पण सदर्हू प्रकारनी फरियादनी मुदतबाबत हाल जे कायदा, तथा कानुन अंमलमां छे ते प्रमाणे ते फरियाद चालशे एवुं समजवुं.

सरकारी मालमिलकतने, अथवा सरकारी दावा वसूल करवाबाबतनी फरियादने आ आक्ट लागू नथी.

१८. जे फरियादो हाल चालू होय, अथवा आ आक्ट ठर्यांनी तारिखथी बे वर्षमां थशे ते सर्वेनो आ आक्ट ठर्यो नहीं होत तो जे प्रमाणे इनसाफ करीने फेसलो करते ते प्रमाणे करवो; पण जे फरियादोने आ आक्टना ठराव लागू होय ते फरियादो सदर्हू मुदत पुरी थयापछी थशे तो, तेओनी व्यवस्था आ आक्ट प्रमाणे थशे; मुदतबाबत बीजो कोई कायदो, अथवा स्टाटयुट अथवा आक्ट, अथवा कानून हमणा अंमलमां हशे ते प्रमाणे व्यवस्था थशे नहीं एवुं समजवुं.

जे फरियादो हालमां चालू होय, अथवा बे वर्षमां थशे तेओने आ आक्ट लागू नथी.

पाछळथी फरियादो थशे तेओनी व्यवस्था आ आक्ट प्रमाणे थशे.

१९. बादशाही सनदउपरथी स्थापेली हरकोई कोर्टनो फेसलो, अथवा हुकमनांमुं अथवा हुकम अंमलमां लाववानो हक छोडी देवानो जे मांणसने अधिकार छे ते मांणसने ते हक प्राप्त थया पछी बार वर्ष सुधी ते फेसलो, अथवा हुकमनांमुं, अथवा हुकम अंमलमां लाववानुं काम चालशे; पछी चालशे नहीं. पण ते फेसलो, अथवा हुकमनांमुं, अथवा हुकम, दरमिआन योग्य रीते पाछो *संस्थित करी लीधो होय; अथवा ते फेसलामां, अथवा हुकमनांमांमां, अथवा हुकममां अपावेलां मुद्दलनो कंई भाग, अथवा तेनुं कंई व्याज आप्युं होय; अथवा ते आपवाने जे मांणस पात्र होय ते मांणसे, अथवा तेना मुखत्यारे ते उपर जेनो हक होय तेने, अथवा तेना मुखत्यारने तेना हक बाबत दस्तावेज करी आपीने ते उपर सही करी होय तो, सदर्हू मुदत पछी सदर्हू प्रकारनुं काम चालशे. पण एवे प्रसंगे सदर्हू फेसलो, अथवा हुकमनामुं, अथवा हुकम अंमलमां लाववानुं काम, उपर कह्याप्रमाणे फेसलो, अथवा हुकमनामुं, अथवा हुकम पाछो संस्थित करी लीधानी, अथवा अवेज पोंहोंच्यांनी, अथवा दस्तावेज थयांनी तारिखथी बारवर्ष सुधी चालशे; अथवा सदर्हू प्रमाणे हुकम पाछा संस्थित करी लीधा होय, अथवा अवेज पोंहोंच्यो होय, अथवा दस्तावेज थया होय तेमां छेल्लुं जे थयुं होय तेनी तारिखथी बारवर्ष सुधी चालशे. पण एवुं ठराव्युं छे के आ आक्ट ठरती वखते जे फेसलो, अथवा हुकमनांमुं, अथवा हुकम अंमलमां होय तेनी व्यवस्था हाल जे कायदो चालू होय ते कायदा प्रमाणे आ आक्ट ठर्या पछी त्रण वर्षसुधी करवी. आ आक्टमां ते बाबत कंई बीजो ठराव होय तोपण चिंता नथी.

सुप्रीम कोर्टना फेसला वगेरे अंमलमां लाववानुं काम बार वर्षनी अंदर चलाववुं.

फेसला हाल अंमलमां होय ते बाबत विशेष ठराव.

२०. बादशाही सनद उपरथी स्थापेली नहीं होय एवी कोई कोर्टे पोतानो फेसलो, अथवा हुकमनांमुं, अथवा हुकम बजाववासारू हुकम आपवो नहीं; पण ते फेसलो, अथवा हुकमनामुं,

बादशाही सनद उपरथी स्थापेली नहीं होय ते दिवानी

* संस्थित एटले नवो अथवा चालते वो.

कोर्टना फेसला वगेरे अंमलमां लाववानी मुद्दत.

अथवा हुकम बजाववानी दरखास्त आप्यां पेहेलां त्रण वर्षमां ते फेसलो, अथवा हुकमनामुं, अथवा हुकम बजाववासारू, अथवा अंमलमां राखवासारू कंई काम चलाव्युं होय तो हुकम आपवो.

आ आक्ट ठरती वखते फेसला वगेरे अंमलमां होय तेओने पाछली कलम लागू नथी.

२१. आ आक्ट ठरती वखते फेसलो, अथवा हुकमनामुं, अथवा हुकम अंमलमां होय तेने पाछली कलमना कोई ठराव लागू नथी; पण ते बजाववासारू हुकम आपवा बाबत हालमां कायदा उपरथी मुद्दत ठरावी छे ते, अथवा आ आक्ट ठर्‍या पछी त्रण वर्षनी मुद्दत ए बेउमांथी जे पेहेली पूरी थाय ते मुद्दतमां बजाववानो हुकम आपवो.

दिवानी कोर्ट अथवा रेवेन्यु अधिकारिए संक्षेपरीते फेसलो कर्‍यो होय ते बजाववानी मुद्दत.

२२. बादशाही सनद उपरथी स्थापेली नहीं होय एवी कोई दिवानी कोर्टे, अथवा रेवेन्यु अधिकारिए संक्षेपरीते करेलो फेसलो, अथवा निवाडो बजाववासारू हुकम आपवो नहीं: पण ते फेसलो, अथवा निवाडो बजाववानी दरखास्त आप्यां पेहेलां एक वर्षमां ते फेसलो, अथवा निवाडो बजाववासारू, अथवा अंमलमां राखवासारू काम चलाव्युं होय तो हुकम आपवो.

संक्षेपरीते करेला फेसला आ आक्ट ठरती वखते अंमलमां होय तेओने पाछली कलम लागू नथी.

२३. संक्षेपरीते करेलो फेसलो, अथवा निवाडो आ आक्ट ठरती वखते अंमलमां होय तेने पाछली कलमना कोई ठराव लागू नथी; पण ते बजाववासारू हुकम आपवाबाबत हालमां कायदा उपरथी मुद्दत ठरावी छे ते, अथवा आ आक्ट ठर्‍या पछी बे वर्षनी मुद्दत ए बेउमांथी जे पेहेली पूरी थाय ते मुद्दतमां बजाववानो हुकम आपवो.

आक्ट क्यांहां क्यांहां चालशे.

२४. बंगाल, मद्रास, अने मुंबई ए प्रेसिडेन्सीओमां, तथा प्रेसिडेन्सीनां शेहेरोमां, तथा स्ट्रेट सेटल्मेंटमां आ आक्ट चालू थशे. पण जे प्रांतने, अथवा जगाने कायदा लागू नहीं होय ते प्रांतने, अथवा जगाने आ आक्ट लागू कर्‍यो छे एवुं जाहेरनामुं गवरनर जनरल इन् कौंसिल, अथवा जे सरकारना ताबांमां ते प्रांत, अथवा जगा होय ते सरकार मारिने ठरावशे त्यांहां सुधी ते प्रांतमां, अथवा जगामां आ आक्ट चालशे नहीं.

जे प्रांतमां, अथवा जगामां कायदो चालू नहीं होय ते प्रांतने, अथवा जगाने आ आक्ट लागू करे तेमां फरियाद वगेरे चालू होय तेनो इनसाफ करवा बाबत.

जे प्रांतमां, अथवा जगामां कायदा चालू नहीं होय ते प्रांतने, अथवा जगाने गवरनर जनरल इन् कौंसिल, अथवा जे सरकारना ताबामां ते प्रांत, अथवा जगा होय ते सरकार आ आक्ट लागू करे त्यारे ते प्रांतमां, अथवा जगामां *जे फरियादो ते जाहेरनामांनी तारिखे चालू होय, अथवा जाहेरनामांनी तारिखथी बे वर्षमां* थाय तेओनो, आ आक्ट ठर्‍यो नहीं होत तो जे प्रमाणे इनसाफ करीने निकाल करते ते प्रमाणे करवो; पण जे फरियादोने आ आक्टना ठराव लागू छे ते फरियादो, उपर कहेली मुद्दत पूरी थया पछी सदर्हू प्रांतमां, अथवा जगामां थशे तेओनी व्यवस्था मुद्दत बाबत आ आक्ट प्रमाणे थशे; मुद्दत बाबत बीजो कोई कायदो, अथवा "स्टाट्यूट", अथवा आक्ट, अथवा कानुन हमणां चालू होय ते प्रमाणे व्यवस्था थशे नहीं.

(True translation)

VENAYEK WASSOODEW,

Oriental Translator to Government.